

Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

**Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα
Ένταξης**

**ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ**

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή

Education and Culture DG

Η παραγωγή του κειμένου πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη της ΓΔ για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

Lifelong Learning Programme

Η παρούσα έκδοση αντικατοπτρίζει τις απόψεις των συγγραφέων και των συμμετεχόντων και η Επιτροπή δεν ευθύνεται για την οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχει το παρόν κείμενο.

Επιμέλεια: Amanda Watkins, Μέλος του προσωπικού, Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή

Ο Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή επιθυμεί να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του για τις πολύτιμες συνεισφορές όλων των Εκπροσώπων Μελών του Φορέα και των Εθνικών Συντονιστών, καθώς και για τη συνεισφορά των ακόλουθων προσώπων κατά την προετοιμασία του συγκεκριμένου εγγράφου:

- Την Ομάδα Συμβούλων του προγράμματος ΕΕΣΣΕ και τους εμπειρογνώμονες των χωρών που συμμετείχαν στο έργο Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης. Τα στοιχεία επικοινωνίας των εμπειρογνομένων είναι διαθέσιμα στο τέλος του κειμένου·

- Τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους επαγγελματίες, τους εκπαιδευόμενους, τους μαθητές και τις οικογένειες τους που συμμετείχαν στις 14 επισκέψεις μελέτης των χωρών και που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2010 και του 2011. Λεπτομέρειες από όλες τις επισκέψεις μελέτης των χωρών είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του έργου ΕΕΣΣΕ: <http://www.european-agency.org/agency-projects/Teacher-Education-for-Inclusion/country-study-visits>

Η χρήση αποσπασμάτων του κειμένου επιτρέπεται υπό τον όρο να γίνεται σαφής αναφορά στη πηγή. Η παραπομπή στην παρούσα έκθεση πρέπει να πραγματοποιείται ως εξής: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή (2012) *Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών*, Οντένσε, Δανία: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή.

Το αποσπώμενο έντυπο που συνοδεύει το παρόν έγγραφο έχει συνταχθεί ως υλικό χωρίς κατοχυρωμένα πνευματικά δικαιώματα, το οποίο μπορεί να προσαρμοστεί, να τροποποιηθεί και να επαναχρησιμοποιηθεί ανάλογα, υπό τον όρο να γίνεται σαφής αναφορά στην αρχική πηγή.

ISBN (Έντυπη μορφή): 978-87-7110-324-3

ISBN (Ηλεκτρονική μορφή): 978-87-7110-345-8

© European Agency for Development in Special Needs Education 2012

Secretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussels Office
3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	13
Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	22
Βασικές Αρχές	22
Αξιοποίηση του Προφίλ.....	23
Παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή του Προφίλ.....	24
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ	29
Μια προσέγγιση αρχών που βασίζεται στην ενταξιακή εκπαίδευση.....	29
Περιοχές ικανότητας ως προς την προσέγγιση.....	31
Συνδέσεις με τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής πολιτικής και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών.....	33
Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ	36
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΕΕ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ	46
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΒΕΛΤΙΩΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ: ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΝΤΥΠΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	51
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ	52

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός του προγράμματος σχετικά με την Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα ένταξης (ΕΕΖΕ) ήταν να διερευνήσει το βαθμό στον οποίο οι εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι μέσω της βασικής τους εκπαίδευσης να είναι 'ενταξιακοί'. Το τριετές πρόγραμμα είχε ως στόχο να εξετάσει τις απαραίτητες δεξιότητες, τις γνώσεις και το βαθμό κατανόησης, τις αντιλήψεις και αξίες που είναι απαραίτητες στον κάθε νέο εκπαιδευτικό, ανεξάρτητα από το αντικείμενο, την ειδικότητα, την ηλικιακή ομάδα που καλείται να διδάξει ή τον τύπο του σχολείου στο οποίο θα εργαστεί.

Στο πρόγραμμα συμμετείχαν πενήντα-πέντε εμπειρογνώμονες, από 25 χώρες: Αυστρία, Βέλγιο (Φλαμανδική και Γαλλόφωνη κοινότητα), Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία, Βόρεια Ιρλανδία, Ουαλία και Σκωτία), Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σουηδία, Τσέχικη Δημοκρατία και Φιλανδία. Η ομάδα των εμπειρογνομώνων συμπεριελάμβανε υπευθύνους για τη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής – αρμόδιους για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και για την ενταξιακή εκπαίδευση- και εκπαιδευτικούς της γενικής και της ειδικής αγωγής.

Το πρόγραμμα υποστηρίχθηκε από μια Ομάδα Συμβούλων αποτελούμενη από τους Εκπροσώπους Μελών του Φορέα και τους Εθνικούς Συντονιστές, από το προσωπικό του Φορέα και έναν εξωτερικό σύμβουλο, την Karí Nes από τη Νορβηγία. Επίσης, μία διευρυμένη Ομάδα Συμβούλων του Προγράμματος συναντήθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος με εκπροσώπους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή-τη Γενική Γραμματεία για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό (DG-EAC), από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Καινοτομίας (OECD-CERI) και από το Διεθνές Γραφείο Εκπαίδευσης της UNESCO (IBE) για να διασφαλίσει τη συνοχή και τη συνέπεια με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές και διεθνείς πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα.

Το πρόγραμμα ΕΕΣΖΕ οδήγησε σε μία σειρά αποτελεσμάτων τα όποια είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο του έργου: <http://www.european-agency.org/agency-projects/Teacher-Education-for-Inclusion>

- Βιβλιογραφικές επισκοπήσεις της πολιτικής και της έρευνας που καλύπτουν διεθνή έγγραφα πολιτικής και ερευνητικής λογοτεχνίας από το έτος 2000 και μετά, συμπεριλαμβανόμενου του ερευνητικού υλικού που συλλέχθηκε από 18 Ευρωπαϊκές χώρες.
- Εκθέσεις των χωρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης. Οι εκθέσεις των χωρών παρουσιάζονται σε συναφή μορφή με σκοπό να διευκολύνουν τη διερεύνηση συγκεκριμένων θεμάτων μεταξύ των χωρών.
- Μία συνθετική έκθεση, η οποία αξιοποιεί όλες τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος με σκοπό να παρουσιάσει τα βασικά ευρήματα και τις συστάσεις σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε όλη την Ευρώπη.
- Ένας «πίνακας παρουσίασης δεδομένων» ο οποίος συνδέει τα ευρήματα από το πρόγραμμα απευθείας με τις προτάσεις που προέκυψαν από αυτό και αποτελεί την τελική έκθεση σύνθεσης του προγράμματος.

Ένα επιπλέον αποτέλεσμα αποτέλεσε το *Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών*, το οποίο αναπτύχθηκε ως αποτέλεσμα της έρευνας, των πληροφοριών που παρείχε η κάθε χώρα των χωρών και πιο συγκεκριμένα, των συζητήσεων με τους εμπειρογνώμονες του προγράμματος και τα ενδιαφερόμενα μέλη κατά τη διάρκεια των 14 επισκέψεων μελέτης των χωρών που πραγματοποιήθηκαν το 2010 και το 2011.

Πέρα από τους υπευθύνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής περισσότεροι από 100 άλλοι ενδιαφερόμενοι, συμμετείχαν, επίσης, στο πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολείων, φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, αντιπροσώπων εθελοντικών οργανώσεων, μαθητών και γονέων. Ο Φορέας οφείλει να αναγνωρίσει την πολύτιμη συνεισφορά όλων στην ανάπτυξη των αποτελεσμάτων του προγράμματος, αλλά κυρίως στην προετοιμασία του προφίλ που παρουσιάζεται στο παρόν έγγραφο.

Cor Meijer

Διευθυντής

Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πρόγραμμα σχετικά με την Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα ένταξης (ΕΕΖΕ) διερεύνησε το βαθμό στον οποίο οι εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι μέσω της βασικής τους εκπαίδευσης να είναι 'ενταξιακοί'. Το τριετές πρόγραμμα είχε ως στόχο να εξετάσει τις απαραίτητες δεξιότητες, τις γνώσεις και το βαθμό κατανόησης, τις αντιλήψεις και αξίες που είναι απαραίτητες στον κάθε νέο εκπαιδευτικό, ανεξάρτητα από το αντικείμενο, την ειδικότητα, την ηλικιακή ομάδα που καλείται να διδάξει ή τον τύπο του σχολείου στο οποίο θα εργαστεί.

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών αναπτύχθηκε ως ένα από τα βασικά αποτελέσματα του προγράμματος Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης (ΕΕΣΖΕ) το οποίο υλοποιήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Φορέα για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή. Ένα σαφές αίτημα που προέρχεται από τους εκπροσώπους των χωρών του Φορέα ήταν για συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τις ικανότητες, τις αντιλήψεις, τις γνώσεις και τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε ενταξιακά περιβάλλοντα.

Το Προφίλ απευθύνεται κυρίως στους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και τους υπεύθυνους φορείς λήψης αποφάσεων – τους αρμόδιους και υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής για τη Βασική Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών (ΒΕΕ) – οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάσουν την πολιτική σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης και στη συνέχεια να εισάγουν και να εφαρμόσουν αλλαγές στην πράξη. Οι συγκεκριμένοι βασικοί ενδιαφερόμενοι αποτελούν τους κύριους αποδέκτες του Προφίλ, καθώς ο ισχυρισμός που προβάλλεται μέσα από το πρόγραμμα ΕΕΣΖΕ είναι ότι η εκπαίδευση εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για τις ευρύτερες συστημένες αλλαγές που είναι απαραίτητες για την ενταξιακή εκπαίδευση.

Το Προφίλ δεν αποτελεί επανάληψη των εργασιών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί από τις χώρες. Περισσότερο αποτελεί μια προσπάθεια να ανταποκριθεί ρεαλιστικά σε μια κοινή ανησυχία που εκφράζεται από τους εκπροσώπους των χωρών και να αναπτύξει ένα εργαλείο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο το οποίο θα βασίζεται σε πληροφορίες από τα δεδομένα της κάθε χώρας, συμφωνημένες όμως σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πρωτίστως, το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών αναπτύχθηκε ως ένας οδηγός για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων Βασικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών για όλους τους εκπαιδευτικούς. Η πρόθεση είναι το Προφίλ να αξιοποιηθεί ως κίνητρο για τον εντοπισμό του σχετικού περιεχομένου, των μεθόδων σχεδιασμού και για τη συγκεκριμενοποίηση των επιθυμητών αποτελεσμάτων της Βασικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών και όχι ως σενάριο πάνω στο οποίο θα αναπτυχθεί το περιεχόμενο προγραμμάτων ΒΕΕ.

Συγκεκριμένα, οι στόχοι του συγκεκριμένου εγγράφου αναφορικά με το Προφίλ είναι να:

- 1 - Προσδιοριστεί ένα πλαίσιο θεμελιωδών αξιών και περιοχών ικανότητας που να είναι εφαρμόσιμες σε κάθε πρόγραμμα βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών·
- 2 - Να επισημάνει τις απαραίτητες θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας που απαιτούνται για τη προετοιμασία όλων των εκπαιδευτικών ώστε να εργαστούν στην ενταξιακή εκπαίδευση λαμβάνοντας υπόψη όλες τις μορφές διαφορετικότητας·
- 3 - Να εντοπίσει τους παράγοντες που θα υποστηρίξουν την εφαρμογή των προτεινόμενων θεμελιωδών αξιών και περιοχών ικανότητας για την ενταξιακή εκπαίδευση στα προγράμματα ΒΕΕ·

4 - Να ενισχύσει το επιχείρημα που διατυπώθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΕΣΖΕ ότι δηλαδή η ενταξιακή εκπαίδευση αποτελεί ευθύνη όλων των εκπαιδευτικών και ότι η προετοιμασία όλων των εκπαιδευτικών με σκοπό να εργαστούν σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια αποτελεί ευθύνη όλων των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών που εργάζονται σε προγράμματα ΒΕΕ.

Το κείμενο περιγραφής του Προφίλ αντλεί πληροφορίες από τις δραστηριότητες και τις συζητήσεις ανάμεσα στους εμπειρογνώμονες του έργου και τους περισσότερους από 400 άλλους ενδιαφερόμενους στον τομέα της εκπαίδευσης σε μία περίοδο τριών ετών – υπεύθυνοι χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής και επαγγελματίες από διαφορετικούς εκπαιδευτικούς τομείς και τομείς εκπαίδευσης εκπαιδευτικών· εκπαιδευτές ΒΕΕ και ενδοσχολικής επιμόρφωσης· γονείς και οικογένειες· και μαθητές- οι οποίοι συλλογικά προσπάθησαν να σκιαγραφήσουν ένα πλαίσιο διαφορετικών περιοχών ικανότητας οι οποίες είναι απαραίτητες για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών ούτως ώστε να μπορούν να εργαστούν σε ενταξιακά πλαίσια.

Η ανάπτυξη του Προφίλ βασίστηκε σε τρεις παραμέτρους:

1 - Η ένταξη είναι ουσιαστικά μία προσέγγιση ηθική και βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση και υποστηρίζεται από μία σειρά θεμελιωδών αξιών·

2 - Υπάρχουν πρακτικές και εννοιολογικές δυσκολίες στην επικέντρωση σε μεμονωμένες ικανότητες για τη διδασκαλία στην ενταξιακή εκπαίδευση και προκειμένου να αξιοποιηθεί το Προφίλ από διαφορετικές χώρες και διαφορετικούς βασικούς ενδιαφερόμενους είναι αναγκαία μία ευρεία προσέγγιση των ικανοτήτων·

3 - Οι πολιτικές προτεραιότητες και οι επιπτώσεις των κοινωνικών πολιτικών της κάθε χώρας δε μπορούν να αγνοηθούν, αλλά υπάρχει ένα διεθνές και Ευρωπαϊκό πολιτικό πλαίσιο στο οποίο όλες οι χώρες υπάγονται και συμφωνούν και το οποίο έχει αντίκτυπο στην ενταξιακή εκπαίδευση και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών·

Τέσσερις θεμελιώδεις αξίες της διδασκαλίας και της μάθησης έχουν αναγνωριστεί ως τη βάση για το έργο όλων των εκπαιδευτικών στην ενταξιακή εκπαίδευση. Αυτές οι θεμελιώδεις αξίες σχετίζονται με τις περιοχές ικανότητας των εκπαιδευτικών. Οι περιοχές ικανότητας απαρτίζονται από τρία στοιχεία: τις αντιλήψεις, τις γνώσεις και τις δεξιότητες. Μία ορισμένη *αντίληψη* ή πεποίθηση απαιτεί συγκεκριμένες *γνώσεις* ή επίπεδο κατανόησης και στη συνέχεια απαιτεί κατάλληλες *δεξιότητες* προκειμένου να εφαρμοστούν οι γνώσεις αυτές στην πράξη. Για κάθε περιοχή ικανότητας που εντοπίζεται παρουσιάζονται αντίστοιχα οι απαραίτητες αντιλήψεις, γνώσεις και δεξιότητες που τη στηρίζουν.

Το Προφίλ αναπτύχθηκε με βάση αυτές τις θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας:

Σεβασμός στη Διαφορετικότητα του Μαθητή – η διαφορετικότητα του μαθητή θεωρείται πλούσια πηγή πληροφοριών και πλεονέκτημα για την εκπαίδευση.

Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με τις:

- Αντιλήψεις για την ενταξιακή εκπαίδευση·
- Απόψεις του εκπαιδευτικού για τη διαφορετικότητα του μαθητή·

Υποστήριξη Όλων Των Μαθητών – οι εκπαιδευτικοί έχουν υψηλές προσδοκίες για την επίτευξη των στόχων από όλους τους μαθητές.

Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με:

- Την προώθηση της ακαδημαϊκής, πρακτικής, κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης για όλους τους μαθητές·

- Τις προσεγγίσεις αποτελεσματικής διδασκαλίας σε ετερογενείς τάξεις.

Εργασία με τους άλλους – η συνεργασία και η ομαδική εργασία είναι απαραίτητες προσεγγίσεις για όλους τους εκπαιδευτικούς.

Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με:

- Τη συνεργασία με τους γονείς και τις οικογένειες·
- Τη συνεργασία με άλλους επαγγελματίες της εκπαίδευσης.

Προσωπική Επαγγελματική Εξέλιξη – η διδασκαλία ως μια μαθησιακή δραστηριότητα, οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για τη διαρκή εκπαίδευση και μάθησή τους.

Οι περιοχές ικανότητας της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας συνδέονται με:

- Οι εκπαιδευτικοί ως σκεπτόμενοι επαγγελματίες·
- Η βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών ως το θεμέλιο για διαρκή μάθηση και εξέλιξη.

Οι θεμελιώδεις αξίες στηρίζονται από μία σειρά συμφωνημένων γενικών αρχών για την εφαρμογή του Προφίλ. Επιπροσθέτως εντοπίζεται μία σειρά από παράγοντες που προωθούν την εφαρμογή του Προφίλ. Αυτοί οι παράγοντες όχι μόνο καλύπτουν την πιθανή αξιοποίηση του Προφίλ στο πλαίσιο προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, αλλά επιπλέον καλύπτουν ευρύτερα ζητήματα που σχετίζονται με την πολιτική και την πρακτική στα σχολεία και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών που περιγράφεται στο παρόν κείμενο αναπτύχθηκε ως ένα από τα βασικά αποτελέσματα του προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης (ΕΕΣΖΕ) που υλοποιήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Φορέα για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή (<http://www.european-agency.org/agency-projects/Teacher-Education-for-Inclusion>). Κατά τη διάρκεια του τριετούς προγράμματος – στο οποίο συμμετείχαν περισσότεροι από 55 εμπειρογνώμονες 25 Ευρωπαϊκών χωρών- συζητήθηκαν τα ακόλουθα ζητήματα:

- Τι είδους εκπαιδευτικοί είναι απαραίτητοι για μία ενταξιακή κοινωνία σε ένα σχολείο του 21^{ου} αιώνα;
- Ποιες είναι οι απαραίτητες ικανότητες που χρειάζεται να κατακτήσουν για να εργαστούν στο πλαίσιο της ενταξιακής εκπαίδευσης;

Το πρόγραμμα επικεντρώθηκε στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης και στον τρόπο με τον οποίο προετοιμάζονται μέσω της βασικής τους εκπαίδευσης (BEE) ούτως ώστε να εργαστούν σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια. Η ουσιώδης ερώτηση που τέθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος ήταν: *‘πώς προετοιμάζονται οι εκπαιδευτικοί μέσω της βασικής τους εκπαίδευσης ώστε να είναι «ενταξιακοί»’*.

Όλοι οι εκπρόσωποι των χωρών του Φορέα εξέφρασαν ένα συγκεκριμένο αίτημα και την ανάγκη για συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις ικανότητες, αντιλήψεις, γνώσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε ενταξιακά πλαίσια. Το συγκεκριμένο έγγραφο αποτελεί άμεση απάντηση σε αυτό το αίτημα. Βασίζεται σε ένα εύρος πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος ΕΕΣΖΕ συμπεριλαμβανομένων των επισκοπήσεων των διεθνών εγγράφων πολιτικής και ερευνητικής βιβλιογραφίας, των εκθέσεων της κάθε χώρας (<http://www.european-agency.org/agency-projects/Teacher-Education-for-Inclusion/country-info>) και κυρίως των συμπερασμάτων και των προτάσεων της συνθετικής έκθεσης του προγράμματος *Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης σε όλη την Ευρώπη – Προκλήσεις και Ευκαιρίες* (2011).

Το Προφίλ δεν αποτελεί επανάληψη των εργασιών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί από τις χώρες. Περισσότερο αποτελεί μια προσπάθεια ρεαλιστικής ανταπόκρισης σε μια κοινή ανησυχία που εκφράζεται από τους εκπροσώπους των χωρών και αποσκοπεί στο να αναπτύξει ένα εργαλείο σε Ευρωπαϊκό επίπεδο το οποίο θα βασίζεται σε πληροφορίες από τα δεδομένα της κάθε χώρας, συμφωνημένες όμως σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Το Προφίλ έχει αναπτυχθεί ως οδηγός για το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών. Δεν αποτελεί σενάριο για το περιεχόμενο της Βασικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών, αλλά εμπειρίχει υλικό που μπορεί να αξιοποιηθεί ως κίνητρο για τον εντοπισμό σχετικού περιεχομένου, μεθόδων σχεδιασμού και για τη συγκεκριμενοποίηση των επιθυμητών μαθησιακών αποτελεσμάτων της BEE που προετοιμάζουν τους εκπαιδευτικούς γενικών τάξεων.

Το κείμενο περιγραφής του Προφίλ αντλεί πληροφορίες από τις δραστηριότητες και τις συζητήσεις ανάμεσα στους εμπειρογνώμονες του έργου και τους περισσότερους από 400 άλλους ενδιαφερόμενους στον τομέα της εκπαίδευσης σε μία περίοδο τριών ετών – υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής και επαγγελματίες από διαφορετικούς εκπαιδευτικούς τομείς και τομείς εκπαίδευσης εκπαιδευτικών· εκπαιδευτές BEE και ενδοσχολικής επιμόρφωσης· γονείς και οικογένειες· και μαθητές- οι οποίοι συλλογικά προσπάθησαν να σκιαγραφήσουν ένα πλαίσιο διαφορετικών περιοχών ικανότητας οι οποίες είναι απαραίτητες για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών ούτως ώστε να

μπορούν να εργαστούν σε ενταξιακά πλαίσια. (Παρακαλώ ανατρέξτε στην ενότητα αναφορικά με τη Μεθοδολογία του προγράμματος για περισσότερες λεπτομέρειες).

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών είναι φιλόδοξο. Βασίζεται στο σύνολο των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος ΕΕΣΖΕ και παρουσιάζει ένα πλαίσιο ιδεών το οποίο έχει συζητηθεί και συμφωνηθεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο με σκοπό την προώθηση μιας ιδανικής προσέγγισης της ΒΕΕ. Το Προφίλ έχει αναπτυχθεί ως ένα πρακτικό έγγραφο που στοχεύει να υποστηρίξει τις πρωτοβουλίες της κάθε χώρας σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης. Όλοι οι εμπειρογνώμονες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης του Φορέα συμφωνούν ότι το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών είναι χρήσιμο και πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο προγραμμάτων βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών προκειμένου να επιτευχθεί εκτενέστερα η ένταξη σε όλη την Ευρώπη.

Το Προφίλ εμπεριέχει πληροφορίες σχετικά με το *ποιές* είναι οι απαραίτητες αξίες και περιοχές ικανότητας που χρειάζεται να αναπτυχθούν στο πλαίσιο όλων των προγραμμάτων ΒΕΕ. Ωστόσο, δεν επιχειρεί να περιγράψει το *πώς* αυτές οι περιοχές ικανότητας μπορούν να εφαρμοστούν στο πλαίσιο διαφορετικών προγραμμάτων βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών της κάθε χώρας. Αν και ορισμένα βασικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή του Προφίλ εξετάζονται σε επόμενη ενότητα του εγγράφου, το Προφίλ έχει συνταχθεί ως ένα εργαλείο προς αναθεώρηση και ανάπτυξη έτσι ούτως ώστε να ταιριάζει στο διαφορετικό πλαίσιο συστήματος ΒΕΕ της κάθε χώρας.

Συγκεκριμένα, οι στόχοι του συγκεκριμένου εγγράφου περιγραφής του Προφίλ είναι:

1 - Να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο θεμελιωδών αξιών και περιοχών ικανότητας που να μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε πρόγραμμα βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών. Αυτές οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας δεν αναφέρονται σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα, συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες μαθητών, συγκεκριμένα εκπαιδευτικά επίπεδα, ή εκπαιδευτικούς τομείς και δε σχετίζονται με συγκεκριμένες οδούς ή μεθόδους διδασκαλίας.

2 - Να επισημάνει τις ουσιώδεις θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας που είναι απαραίτητες για την προετοιμασία όλων των εκπαιδευτικών που πρόκειται να εργαστούν στην ενταξιακή εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις μορφές διαφορετικότητας. Αυτές οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας πρέπει να αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια της ΒΕΕ, αλλά στη συνέχεια να αξιοποιούνται ως βάση για τη μετέπειτα εξέλιξη κατά τη διάρκεια εισόδου στο επάγγελμα και τις ευκαιρίες για διαρκή επαγγελματική εξέλιξη.

3 - Να επισημάνει τους βασικούς παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή των προτεινόμενων θεμελιωδών αξιών και περιοχών ικανότητας για την ενταξιακή εκπαίδευση στο πλαίσιο όλων των προγραμμάτων ΒΕΕ.

4 - Να ενισχύσει το επιχείρημα που διατυπώθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΕΣΖΕ ότι η ενταξιακή εκπαίδευση αποτελεί ευθύνη όλων των εκπαιδευτικών και ότι η προετοιμασία όλων των εκπαιδευτικών που θα εργαστούν στα ενταξιακά πλαίσια είναι ευθύνη όλων των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών που εργάζονται σε προγράμματα ΒΕΕ.

Η ΕΕΣΖΕ ως στόχος για όλους τους σπουδαστές της ΒΕΕ αποτέλεσε βασική πρόταση της συνθετικής έκθεσης του προγράμματος· το Προφίλ βασίζεται σε αυτό το στόχο και σε άλλα ευρήματα που παρουσιάζονται στη συνθετική έκθεση και τα συνδέει με ένα πλαίσιο αξιών και περιοχών ικανότητας που κρίνονται απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς ούτως ώστε να εργαστούν αποτελεσματικά στις ενταξιακές τάξεις.

Το Προφίλ απευθύνεται κυρίως στους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και τους υπεύθυνους φορείς λήψης αποφάσεων – τους αρμόδιους και υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής για τη Βασική Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών (ΒΕΕ) – οι οποίοι είναι σε θέση να

επηρεάσουν την πολιτική σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης και στη συνέχεια να εισάγουν και να εφαρμόσουν αλλαγές στην πράξη. Οι συγκεκριμένοι βασικοί ενδιαφερόμενοι αποτελούν τους κύριους αποδέκτες του Προφίλ, καθώς ο ισχυρισμός που προβάλλεται μέσα από το πρόγραμμα ΕΕΣΖΕ είναι ότι η εκπαίδευση εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για τις ευρύτερες συστημένες αλλαγές που είναι απαραίτητες για την ενταξιακή εκπαίδευση.

Ο ΟΟΣΑ (2005) υποστηρίζει ότι η πολιτική η οποία πιθανότατα θα οδηγήσει σε επιτυχίες αναφορικά με τη σχολική επίδοση είναι εκείνη η οποία θα βελτιώσει την ποιότητα των εκπαιδευτικών. Η συνθετική έκθεση του προγράμματος ΕΕΣΖΕ προτείνει την επέκταση αυτού του επιχειρήματος – η προετοιμασία των εκπαιδευτικών ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν στη διαφορετικότητα μπορεί να είναι η πολιτική η οποία πιθανότατα θα επηρεάσει την ανάπτυξη περισσότερο ενταξιακών κοινοτήτων.

Το συγκεκριμένο έγγραφο αποσκοπεί στο να αξιοποιηθεί ως σημείο αφετηρίας από τα βασικά ενδιαφερόμενα μέλη των χωρών και να προσαρμοστεί ανάλογα στα διαφορετικά πλαίσια ΒΕΕ. Λαμβάνοντας υπόψη αυτήν την πρόθεση το Προφίλ και οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε αυτό το κείμενο δεν παρουσιάζονται με μία συνηθισμένη μορφή έρευνας ή έκθεσης. Το συμφωνημένο από κοινού Προφίλ παρουσιάζεται στην επόμενη ενότητα και ακολουθούν οι ενότητες που περιγράφουν: τις συζητήσεις αναφορικά με τους παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή του Προφίλ· το θεωρητικό πλαίσιο του Προφίλ, το οποίο εμπεριέχει συνδέσεις με τις σύγχρονες πολιτικές προτεραιότητες· μία ενότητα όπου περιγράφεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την ανάπτυξη του Προφίλ και τέλος ορισμένα συμπερασματικά σχόλια.

Το Προφίλ αναπτύχθηκε όχι ως τελικό αποτέλεσμα του προγράμματος ΕΕΣΖΕ, αλλά με σκοπό να δημιουργηθεί ένα έγγραφο που θα λειτουργήσει ως ερέθισμα για συζητήσεις και ως μέσο προώθησης των εξελίξεων σχετικά με την ΕΕΣΖΕ στις χώρες.

Με σκοπό να ενισχυθούν ακόμα περισσότερο οι συζητήσεις και οι προσπάθειες ανάπτυξης της βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών στις χώρες:

1. Το κείμενο από τη σελίδα 13 έως τη σελίδα 21 του εγγράφου δεν υπόκειται σε κατοχυρωμένα πνευματικά δικαιώματα και προορίζεται για τους υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής και τους επαγγελματίες με σκοπό να το αναπτύξουν περαιτέρω και να το τροποποιήσουν ανάλογα με τις ανάγκες τους. Στο εξώφυλλο του εγγράφου υπάρχει ένα ξεχωριστό 'αφαιρούμενο' αντίγραφο του Προφίλ το οποίο μπορεί να αντιγραφεί και να τροποποιηθεί ανάλογα υπό τον όρο να γίνεται σαφής αναφορά στην αρχική πηγή.

2. Στον ιστότοπο του Φορέα είναι διαθέσιμα προς μεταφόρτωση τα πλήρη αντίγραφα του εγγράφου σε όλες τις γλώσσες των κρατών μελών του Φορέα, καθώς και η ηλεκτρονική έκδοσή του κειμένου με ελεύθερη δυνατότητα επεξεργασίας: <http://www.european-agency.org/agency-projects/teacher-education-for-inclusion/profile>

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Τέσσερις θεμελιώδεις αξίες αναφορικά με τη διδασκαλία και τη μάθηση έχουν αναγνωριστεί ως τη βάση για το έργο όλων των εκπαιδευτικών στην ενταξιακή εκπαίδευση. Αυτές οι τέσσερις θεμελιώδεις αξίες είναι:

1. Η εκτίμηση της διαφορετικότητας των μαθητών – η διαφορετικότητα των μαθητών θεωρείται πλούσια πηγή πληροφοριών και πλεονέκτημα για την εκπαίδευση.
2. Η υποστήριξη όλων των μαθητών – οι εκπαιδευτικοί έχουν υψηλές προσδοκίες για την επίτευξη των στόχων από όλους τους μαθητές.
3. Η εργασία με τους άλλους – η συνεργασία και η ομαδική εργασία αποτελούν ουσιαστικές προσεγγίσεις για όλους τους εκπαιδευτικούς.
4. Η διαρκής προσωπική επαγγελματική εξέλιξη – η διδασκαλία ως μια μαθησιακή δραστηριότητα, οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για τη διαρκή εκπαίδευση και μάθησή τους.

Στις ενότητες που ακολουθούν, αυτές οι θεμελιώδεις αξίες παρουσιάζονται παράλληλα με τις σχετικές περιοχές ικανότητας των εκπαιδευτικών.

Οι περιοχές των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών απαρτίζονται από τρία στοιχεία: τις αντιλήψεις, τις γνώσεις και τις δεξιότητες. Μία ορισμένη *αντίληψη* ή πεποίθηση απαιτεί μία συγκεκριμένες *γνώσεις* ή επίπεδο κατανόησης και στη συνέχεια απαιτεί *δεξιότητες* με σκοπό την εφαρμογή αυτών των γνώσεων στην πράξη. Για κάθε μία περιοχή ικανότητας που εντοπίζεται, παρουσιάζονται οι βασικές αντιλήψεις, γνώσεις και δεξιότητες που τη στηρίζουν.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι προκειμένου να διασφαλιστεί το γεγονός ότι όλοι οι σημαντικοί παράγοντες θα περιληφθούν στο Προφίλ, οι περιοχές ικανότητας παρουσιάζονται εδώ υπό τη μορφή λίστας. Ωστόσο, οι παράγοντες δεν παρατίθενται με ιεραρχική σειρά και δεν πρέπει να εξετάζονται μεμονωμένα καθώς είναι όλοι στενά αλληλοσυνδεδεμένοι και ιδιαίτερος αλληλοεξαρτώμενοι.

Οι περιοχές ικανότητας που παρουσιάζονται εδώ είναι οι βασικότερες που εντοπίστηκαν μέσα από τις συζητήσεις του προγράμματος ΕΕΣΖΕ· όμως η λίστα αυτή δεν είναι εξαντλητική. Θα πρέπει να εξεταστούν ως βάση για την ειδική επαγγελματική εξέλιξη και ως σημείο αφετηρίας προς συζήτηση.

1. Εκτίμηση της Διαφορετικότητας των Μαθητών – η διαφορετικότητα των μαθητών θεωρείται πλούσια πηγή πληροφοριών και πλεονέκτημα για την εκπαίδευση.

Οι περιοχές ικανοτήτων στο πλαίσιο της συγκεκριμένης βασικής αξίας σχετίζεται με:

- Τις αντιλήψεις σχετικά με την ενταξιακή εκπαίδευση.
- Τις απόψεις του εκπαιδευτικού σχετικά με τη διαφορετικότητα των μαθητών.

1.1 Αντιλήψεις σχετικά με την ενταξιακή εκπαίδευση

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν την συγκεκριμένη περιοχή είναι ότι ...

... η εκπαίδευση βασίζεται στην πίστη στην ισότητα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία.

... η ενταξιακή εκπαίδευση απαιτεί κοινωνική μεταρρύθμιση και δεν είναι διαπραγματεύσιμη.

... η ενταξιακή εκπαίδευση και η ποιότητα στην εκπαίδευση δε μπορούν να θεωρηθούν ως ξεχωριστά ζητήματα·

... η πρόσβαση στη γενική εκπαίδευση από μόνη της δεν είναι αρκετή· συμμετοχή σημαίνει ότι όλοι οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες μάθησης που έχουν νόημα για τους ίδιους·

Οι ουσιαστικές γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνουν ...

... τις θεωρητικές και πρακτικές έννοιες και αρχές στις οποίες στηρίζεται η ενταξιακή εκπαίδευση σε παγκόσμιο και τοπικό πλαίσιο·

... το ευρύτερο σύστημα κουλτούρας και των πολιτικών των εκπαιδευτικών συστημάτων που επηρεάζουν την ενταξιακή εκπαίδευση. Τα πιθανά πλεονεκτήματα και οι αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος στο οποίο εργάζονται θα πρέπει γίνονται αντιληπτά και κατανοητά από τους εκπαιδευτικούς·

... το ότι η ενταξιακή εκπαίδευση είναι μία προσέγγιση για όλους τους μαθητές, όχι μόνο για όσους δημιουργείται η εντύπωση ότι έχουν διαφορετικές ανάγκες και μπορεί να βρίσκονται σε κίνδυνο αποκλεισμού από τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες·

... τη γλώσσα της ένταξης και της διαφορετικότητας και τις επιπτώσεις της χρήσης διαφορετικής ορολογίας για την περιγραφή, ταμπελοποίηση και κατηγοριοποίηση των μαθητών·

... την ενταξιακή εκπαίδευση ως παρουσία (πρόσβαση στην εκπαίδευση) συμμετοχή (ποιότητα της μαθησιακής εμπειρίας) και επίτευξη στόχων (μαθησιακές διαδικασίες και μαθησιακά αποτελέσματα) για όλους τους μαθητές·

Οι κρίσιμες δεξιότητες που θα αναπτυχθούν στη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνουν ...

... την κριτική εξέταση των προσωπικών πεποιθήσεων και στάσεων και η επίπτωση τους στην εκπαιδευτική πράξη·

... τη διαρκή συμμετοχή σε ηθικές πρακτικές και το σεβασμό της εμπιστοσύνης/του απορρήτου·

... τη δυνατότητα αναδόμησης της εκπαιδευτικής ιστορίας με σκοπό την κατανόηση των τρεχουσών καταστάσεων και των πλαισίων·

... τις στρατηγικές αντιμετώπισης οι οποίες προετοιμάζουν τους εκπαιδευτικούς να επιδοκιμάσουν στάσεις αποκλεισμού και εργασίας σε διαχωριστικά πλαίσια·

... την εμπάθεια στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών·

... τη μοντελοποίηση του σεβασμού στις κοινωνικές σχέσεις και τη χρήση κατάλληλης γλώσσας με όλους τους μαθητές και τους ενδιαφερόμενους φορείς της εκπαίδευσης·

1.2 Οι απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαφορετικότητα του μαθητή

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανοτήτων περιλαμβάνουν τα εξής ...

... είναι 'φυσιολογικό να είσαι διαφορετικός'·

... η διαφορετικότητα του μαθητή πρέπει να γίνεται σεβαστή, να εκτιμάται και να γίνεται κατανοητή ως πλούσια πηγή πληροφοριών η οποία αυξάνει τις ευκαιρίες μάθησης και προσθέτει αξία στα σχολεία, στις τοπικές κοινότητες και την κοινωνία·

... οι φωνές όλων των μαθητών πρέπει να ακούγονται και να χαίρουν εκτίμησης·

... ο εκπαιδευτικός μπορεί να επηρεάσει την αυτοπεποίθηση του μαθητή και, κατά συνέπεια, τις μαθησιακές του δυνατότητες·

... η κατηγοριοποίηση και η ετικετοποίηση των μαθητών μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στις μαθησιακές τους ευκαιρίες.

Οι απαραίτητες γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχουν τα εξής ...

... σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη διαφορετικότητα των μαθητών (που προκύπτουν από τις ανάγκες υποστήριξης, την κουλτούρα, τη γλώσσα, τα κοινωνικό-οικονομικά περιβάλλοντα, κτλ)·

... οι μαθητές αποτελούν μία πλούσια πηγή πληροφοριών που μπορεί να αξιοποιηθεί για τη διευκόλυνση της μάθησης σχετικά με τη διαφορετικότητα τόσο από τους ίδιους όσο και από τους συμμαθητές τους·

... οι μαθητές μαθαίνουν με διαφορετικούς τρόπους που μπορούν να αξιοποιηθούν για να υποστηρίξουν τη δική τους μάθηση και αυτή των συμμαθητών τους·

... το σχολείο είναι μία κοινότητα και αποτελεί το βασικό κοινωνικό περιβάλλον που επηρεάζει την αυτοεκτίμηση του μαθητή και τις μαθησιακές του δυνατότητες·

... το σχολείο και ο πληθυσμός της τάξης αλλάζει διαρκώς· η διαφορετικότητα δε μπορεί να θεωρηθεί ως μία στατική έννοια.

Οι σημαντικές δεξιότητες και δυνατότητες προς ανάπτυξη σε αυτή τη περιοχή ικανοτήτων εμπεριέχουν ...

... το να μάθουν πώς να μαθαίνουν από τις διαφορές·

... την αναγνώριση των καταλληλότερων τρόπων ανταπόκρισης στη διαφορετικότητα σε όλες τις καταστάσεις·

... την ανταπόκριση στη διαφορετικότητα κατά την εφαρμογή του αναλυτικού προγράμματος·

... την αξιοποίηση της διαφορετικότητας στις μαθησιακές προσεγγίσεις και τα μαθησιακά στυλ ως πηγή πλούτου πληροφοριών·

... τη συμβολή στη δημιουργία σχολείων ως μαθησιακές κοινότητες που σέβονται, ενθαρρύνουν και εκτιμούν τα επιτεύγματα όλων των μαθητών.

2. Υποστήριξη Όλων των Μαθητών – οι εκπαιδευτικοί έχουν υψηλές προσδοκίες για την επίτευξη των στόχων από όλους τους μαθητές.

Οι περιοχές ικανότητας στο πλαίσιο της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας σχετίζονται με:

- Την προώθηση της ακαδημαϊκής, πρακτικής, κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης όλων των μαθητών·

- Αποτελεσματικές διδακτικές προσεγγίσεις σε ετερογενείς τάξεις.

2.1 Την προώθηση της ακαδημαϊκής, κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης όλων των μαθητών

Οι αντιλήψεις και πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή περιλαμβάνουν τα εξής ...

... η μάθηση είναι πρωτίστως μία κοινωνική δραστηριότητα·

... η ακαδημαϊκή, πρακτική, κοινωνική και συναισθηματική μάθηση είναι εξίσου σημαντική για όλους τους μαθητές·

... οι προσδοκίες των εκπαιδευτικών αποτελούν καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία των μαθητών και επομένως η διατήρηση υψηλών προσδοκιών για όλους τους μαθητές είναι κρίσιμη·

... όλοι οι μαθητές θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε σχέση με τη μάθησή τους και σε οποιαδήποτε διαδικασία αξιολόγησης που τους αφορά·

... οι γονείς και οι οικογένειες αποτελούν σημαντική πηγή πληροφόρησης για τη μάθηση του μαθητή·

... είναι απαραίτητη η ανάπτυξη της αυτονομίας και της αυτοδιάθεσης όλων των μαθητών·

... η μαθησιακή ικανότητα και δυνατότητα του κάθε μαθητή χρειάζεται να ανακαλυφθεί και να ενισχυθεί.

Οι βασικές γνώσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχουν ...

... την κατανόηση της αξίας της συνεργασίας με τους γονείς και τις οικογένειες·

... τα τυπικά και μη τυπικά σχήματα ανάπτυξης του παιδιού και τις διαφορετικές πορείες εξέλιξης, ιδίως σε σχέση με την ανάπτυξη των κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων·

... τα διαφορετικά μοντέλα μάθησης και τις μαθησιακές προσεγγίσεις που μπορεί να αξιοποιήσουν οι μαθητές.

Οι βασικές δεξιότητες προς ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχει ...

... την αποτελεσματική επικοινωνία με τη χρήση λεκτικών και μη λεκτικών μορφών επικοινωνίας και την ανταπόκριση στις ποικίλες επικοινωνιακές ανάγκες των μαθητών, γονέων και άλλων επαγγελματιών·

... την υποστήριξη της ανάπτυξης των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και δυνατοτήτων των μαθητών·

... την αξιολόγηση και στη συνέχεια την ανάπτυξη των δεξιοτήτων εκμάθησης του 'πώς να μαθαίνω' των μαθητών·

... την ανάπτυξη ανεξάρτητων και αυτόνομων μαθητών·

... τη διευκόλυνση συνεργατικών μαθησιακών προσεγγίσεων·

... την εφαρμογή προσεγγίσεων διατήρησης θετικής συμπεριφοράς οι οποίες ενισχύουν την κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών και την αλληλεπίδραση·

... τη δημιουργία μαθησιακών καταστάσεων σε ένα ασφαλές περιβάλλον όπου οι μαθητές 'ρискάρουν' ακόμα και να αποτύχουν·

... την αξιοποίηση μαθησιακών προσεγγίσεων αξιολόγησης οι οποίες λαμβάνουν υπόψη την κοινωνικό-συναισθηματική μάθηση παράλληλα με την ακαδημαϊκή μάθηση.

2.2 Αποτελεσματικές προσεγγίσεις διδασκαλίας σε ετερογενείς τάξεις

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανοτήτων περιλαμβάνουν τα εξής ...

... αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί είναι οι εκπαιδευτικοί όλων των μαθητών·

... οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν την ευθύνη να διευκολύνουν τη μάθηση όλων των μαθητών σε μία τάξη·

... οι ικανότητες των μαθητών δεν είναι προκαθορισμένες· όλοι οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να μάθουν και να εξελιχθούν·

... η μάθηση είναι μία διαδικασία και ο στόχος για όλους τους μαθητές είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων εκμάθησης του 'πώς μαθαίνω', και όχι μόνο η γνώση του συγκεκριμένου περιεχομένου/γνωστικού αντικειμένου·

... η μαθησιακή διαδικασία είναι ουσιαστικά ίδια για όλους τους μαθητές- υπάρχουν ελάχιστες 'ειδικές τεχνικές'·

... σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ειδικές μαθησιακές δυσκολίες απαιτούν ανταπόκριση βασισμένη σε προσαρμογές του αναλυτικού προγράμματος και των διδακτικών προσεγγίσεων.

Οι βασικές γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανοτήτων περιλαμβάνουν ...

... τη θεωρητική γνώση σε σχέση με τους τρόπους μάθησης των μαθητών και μοντελοποιήσεων της διδασκαλίας που υποστηρίζουν τη μαθησιακή διαδικασία·

... τη θετική συμπεριφορά και τις προσεγγίσεις διαχείρισης της τάξης·

... τη διαχείριση του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος της τάξης με σκοπό την υποστήριξη της μάθησης·

... τους τρόπους εντοπισμού και υπέρβασης των εμποδίων στη μάθηση και τις επιπτώσεις τους στις διδακτικές προσεγγίσεις·

... την ανάπτυξη των βασικών δεξιοτήτων παράλληλα με τις σχετικές προσεγγίσεις διδασκαλίας και αξιολόγησης·

... την αξιολόγηση των μαθησιακών μεθόδων που επικεντρώνονται στον εντοπισμό των δυνατοτήτων του μαθητή·

... τη διαφοροποίηση του περιεχομένου του αναλυτικού προγράμματος, της μαθησιακής διαδικασίας και των μαθησιακών υλικών με σκοπό την ένταξη των μαθητών και την ανταπόκριση στις διαφορετικές ανάγκες·

... τις εξατομικευμένες προσεγγίσεις μάθησης για όλους τους μαθητές με σκοπό να αναπτύξουν αυτονομία στη μάθηση·

... την ανάπτυξη, εφαρμογή και αποτελεσματική αναθεώρηση των Ατομικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων (ΑΕΠ) ή παρόμοιων εξατομικευμένων προγραμμάτων μάθησης όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο.

Οι βασικές δεξιότητες και δυνατότητες προς ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχουν ...

... την υιοθέτηση δεξιοτήτων ηγεσίας της τάξης οι οποίες περιλαμβάνουν προσεγγίσεις συστηματικής διαχείρισης της τάξης·

... τη συνεργασία με μεμονωμένους μαθητές καθώς και με ετερογενείς ομάδες·

... την αξιοποίηση του αναλυτικού προγράμματος ως εργαλείο ένταξης που υποστηρίζει την πρόσβαση στη μάθηση·

... την ανταπόκριση σε ζητήματα διαφορετικότητας κατά τη διαδικασία ανάπτυξης του αναλυτικού προγράμματος·

... τη διαφοροποίηση των μεθόδων, του περιεχομένου και των αποτελεσμάτων της μάθησης·

... τη συνεργασία με τους μαθητές και τις οικογένειες τους με σκοπό την εξατομίκευση της μάθησης και της στοχοθεσίας·

... τη διευκόλυνση της συνεργατικής μάθησης όπου οι μαθητές μπορούν να βοηθούν ο ένας τον άλλον με διαφορετικούς τρόπους- συμπεριλαμβανομένης της διδασκαλίας μεταξύ συμμαθητών – στο πλαίσιο ευέλικτων ομάδων·

... την αξιοποίηση ενός εύρους διδακτικών μεθόδων και προσεγγίσεων με συστηματικό τρόπο·

... την αξιοποίηση των ΤΠΕ και της υποστηρικτικής τεχνολογίας με σκοπό τη χρήση ευέλικτων προσεγγίσεων στη μάθηση·

... τη χρήση τεκμηριωμένων προσεγγίσεων διδασκαλίας για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων, εναλλακτικών τρόπων μάθησης, ευέλικτης διδασκαλίας και τη χρήση σαφών διευκρινήσεων για τους μαθητές·

... τη χρήση συγκεκριμένης και αθροιστικής αξιολόγησης που υποστηρίζει τη μάθηση και δεν ταμπελοποιεί τους μαθητές ούτε οδηγεί σε αρνητικές συνέπειες για τους μαθητές·

... την εμπλοκή των μαθητών σε συνεργατικές επιλύσεις προβλημάτων·

... την αξιοποίηση ενός εύρους λεκτικών και μη λεκτικών μεθόδων επικοινωνίας για τη διευκόλυνση της μάθησης.

3. Εργασία με τους άλλους – η συνεργασία και η ομαδική εργασία είναι σημαντικές προσεγγίσεις για όλους τους εκπαιδευτικούς.

Οι περιοχές ικανότητας στο πλαίσιο της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας αφορούν:

- Τη συνεργασία με τους γονείς και τις οικογένειες·

- Τη συνεργασία με ένα εύρος άλλων επαγγελματιών της εκπαίδευσης.

3.1 Συνεργασία με τους γονείς και τις οικογένειες

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανοτήτων εμπεριέχουν ...

... τη συνειδητοποίηση της πρόσθετης αξίας της συνεργατικής εργασίας με τους γονείς και τις οικογένειες·

... το σεβασμό στη κουλτούρα και το κοινωνικό περιβάλλον και τις διαφορετικές προοπτικές γονέων και οικογενειών·

... την αντίληψη της αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας με τους γονείς και τις οικογένειες ως ευθύνη του εκπαιδευτικού.

Οι απαραίτητες γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχουν ...

... μία ενταξιακή διδασκαλία βασισμένη στη συνεργατική προσέγγιση·

... τη σημασία των θετικών διαπροσωπικών δεξιοτήτων·

... την επίδραση των διαπροσωπικών σχέσεων στην επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Οι κρίσιμες δεξιότητες και δυνατότητες προς ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχουν ...

... την αποτελεσματική εμπλοκή γονέων και οικογενειών στην διαδικασία μάθησης του παιδιού·

... την αποτελεσματική επικοινωνία με τους γονείς και τα μέλη της οικογένειας από διαφορετικά πολιτισμικά, εθνικά, γλωσσικά και κοινωνικά περιβάλλοντα.

3.2 Συνεργασία με ένα εύρος επαγγελματιών της εκπαίδευσης

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνουν τα εξής ...

... η ενταξιακή εκπαίδευση απαιτεί όλοι οι εκπαιδευτικοί να εργάζονται σε ομάδες·

... η συνεργασία και η ομαδική εργασία είναι σημαντικές προσεγγίσεις για όλους τους εκπαιδευτικούς και πρέπει να είναι επιθυμητές από όλους τους εκπαιδευτικούς·

... η συνεργατική ομαδική εργασία προωθεί την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των επαγγελματιών.

Οι απαραίτητες γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή περιλαμβάνουν ...

... την αξία και τα οφέλη της συνεργατικής εργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες της εκπαίδευσης·

... τα συστήματα και τις δομές υποστήριξης που είναι διαθέσιμες για βοήθεια, πληροφορίες και συμβουλές·

... τα διεπιστημονικά μοντέλα εργασίας όπου οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε ενταξιακές τάξεις έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν με άλλους ειδικούς από διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους·

... τις συνεργατικές διδακτικές προσεγγίσεις όπου οι εκπαιδευτικοί υιοθετούν μία ομαδική προσέγγιση στην οποία εμπλέκουν τους ίδιους τους μαθητές, τους γονείς, τους συνομήλικους, τους άλλους εκπαιδευτικούς του σχολείου και το υποστηρικτικό προσωπικό, καθώς και μέλη της διεπιστημονικής ομάδας ανάλογα με την περίπτωση·

... τη γλώσσα/ορολογία και τις βασικές έννοιες και προοπτικές των άλλων επαγγελματιών που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία·

... τις σχέσεις εξουσίας που υπάρχουν μεταξύ των διαφορετικών ενδιαφερομένων και που πρέπει να αναγνωριστούν και να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά.

Οι κρίσιμες δεξιότητες προς ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνουν ...

... την εφαρμογή της ηγεσίας στην τάξη και δεξιότητες διαχείρισης που διευκολύνουν την αποτελεσματική εργασία μεταξύ πολλών φορέων·

... τη συν-διδασκαλία και την εργασία σε ευέλικτες ομάδες διδασκαλίας·

... την εργασία ως μέρους μία σχολικής κοινότητας με την υποστήριξη των εσωτερικών και εξωτερικών πόρων του σχολείου·

... τη δημιουργία μίας κοινότητας τάξης η οποία να αποτελεί μέρος της ευρύτερης σχολικής κοινότητας·

... τη συμβολή στις διαδικασίες αξιολόγησης, αναθεώρησης και ανάπτυξης ολόκληρου του σχολείου·

... τη συνεργατική επίλυση προβλημάτων μαζί με άλλους επαγγελματίες·

... τη συμβολή σε ευρύτερες συνεργασίες του σχολείου με άλλα σχολεία, κοινοτικούς οργανισμούς και άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς·

... την αξιοποίηση ενός εύρους λεκτικών και μη-λεκτικών δεξιοτήτων επικοινωνίας με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας με άλλους επαγγελματίες.

4. Προσωπική Επαγγελματική Εξέλιξη – η διδασκαλία ως μια μαθησιακή δραστηριότητα όπου οι εκπαιδευτικοί είναι υπεύθυνοι για τη διαρκή εκπαίδευση και μάθησή τους.

Οι περιοχές ικανότητας στο πλαίσιο της συγκεκριμένης θεμελιώδους αξίας αφορούν:

- Τους εκπαιδευτικούς ως αναστοχαζόμενους επαγγελματίες·
- Τη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών ως το θεμέλιο για τη διαρκή επαγγελματική μάθηση και ανάπτυξη.

4.1 Οι εκπαιδευτικοί ως αναστοχαζόμενοι επαγγελματίες

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνουν τα εξής ...

... τη διδασκαλία ως μία δραστηριότητα επίλυσης προβλημάτων που απαιτεί συνεχή και συστηματικό σχεδιασμό, αξιολόγηση, αναστοχασμό και στη συνέχεια προσαρμοστική δράση·

... η πρακτική του αναστοχασμού διευκολύνει τους εκπαιδευτικούς ούτως ώστε να εργάζονται αποτελεσματικά με τους γονείς καθώς και σε ομάδες με άλλους εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που εργάζονται μέσα και έξω από το πλαίσιο του σχολείου·

... τη σημασία του να καθοδηγείται το έργο του εκπαιδευτικού από τεκμηριωμένες πρακτικές·

... εκτίμηση στη σημασία της ανάπτυξης μίας προσωπικής παιδαγωγικής που θα καθοδηγήσει το έργο του εκπαιδευτικού·

Οι σημαντικές γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας εμπεριέχει τα εξής ...

... προσωπικές μετα-γνωστικές δεξιότητες, μαθαίνω πως να μαθαίνω·

... τι καθιστά έναν επαγγελματία σκεπτόμενο και πως μπορεί να αναπτυχθεί ο προσωπικός αναστοχασμός πάνω στη δράση του εκπαιδευτικού·

... μεθόδους και στρατηγικές αξιολόγησης του προσωπικού έργου και της επίδοσης·

... μεθόδους έρευνας δράσης και η σημασία τους για το έργο του εκπαιδευτικού·

... την ανάπτυξη προσωπικών στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων.

Οι κρίσιμες δεξιότητες προς ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή ικανοτήτων περιλαμβάνουν ...

... τη συστηματική αξιολόγηση της προσωπικής επίδοσης·

... την αποτελεσματική εμπλοκή άλλων στον αναστοχασμό σε σχέση με τη διδασκαλία και τη μάθηση·

... τη συνεισφορά στην ανάπτυξη του σχολείου ως κοινότητα μάθησης.

4.2 Η βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών ως θεμέλιο συνεχιζόμενης επαγγελματικής μάθησης και ανάπτυξης

Οι αντιλήψεις και οι πεποιθήσεις που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανοτήτων περιλαμβάνουν τα εξής ...

... οι εκπαιδευτικοί έχουν την ευθύνη για την προσωπική τους διαρκή επαγγελματική εξέλιξη·

... η βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών αποτελεί το πρώτο βήμα για τη δια βίου μάθηση των εκπαιδευτικών·

... η διδασκαλία ως δραστηριότητα μάθησης· το να είναι ο εκπαιδευτικός ανοιχτός στην εκμάθηση νέων δεξιοτήτων και την ενεργή αναζήτηση πληροφοριών και συμβουλών αποτελεί μία σωστή πρακτική, όχι ένδειξη αδυναμίας·

... ο εκπαιδευτικός δε μπορεί να είναι ειδικός σε όλα τα ερωτήματα που αφορούν την ενταξιακή εκπαίδευση. Οι βασικές γνώσεις είναι κρίσιμες για όσους ξεκινούν την πορεία τους στην ενταξιακή εκπαίδευση, αλλά η διαρκής μάθηση είναι απαραίτητη·

... η αλλαγή και η εξέλιξη είναι διαρκείς στην ενταξιακή εκπαίδευση και οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται δεξιότητες για να διαχειριστούν και να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και απαιτήσεις κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής πορείας τους.

Οι βασικές γνώσεις και ο βαθμός κατανόησης που στηρίζουν τη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνουν ...

... τον εκπαιδευτικό νόμο και το νομικό πλαίσιο στο οποίο εργάζονται και τις ευθύνες και αρμοδιότητες απέναντι στους μαθητές, τις οικογένειες, τους συναδέλφους και το επάγγελμα του εκπαιδευτικού εντός αυτού του νομικού πλαισίου·

... τις δυνατότητες, ευκαιρίες και τις οδούς για περαιτέρω ενδο-σχολική επιμόρφωση, προκειμένου να αναπτύξουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες τους και να ενισχύσουν τις ενταξιακές πρακτικές τους.

Οι κρίσιμες δεξιότητες προς ανάπτυξη στη συγκεκριμένη περιοχή ικανότητας περιλαμβάνει ...

... την ευελιξία στην αξιοποίηση διδακτικών πρακτικών που προάγουν την καινοτομία και την προσωπική μάθηση·

... την αξιοποίηση στρατηγικών διαχείρισης χρόνου που θα προσφέρει δυνατότητες για ευκαιρίες ενδο-σχολικής επιμόρφωσης·

... το να είναι οι εκπαιδευτικοί ανοιχτοί στην αξιοποίηση συναδέλφων και άλλων επαγγελματιών ως πηγές μάθησης και έμπνευσης·

... να συμβάλλουν στις διαδικασίες μάθησης και ανάπτυξης ολόκληρης της σχολικής κοινότητας.

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Βασικές Αρχές

Οι ακόλουθες προτάσεις συνοψίζουν τις συμφωνημένες γενικές αρχές στις οποίες στηρίζονται οι θεμελιώδεις αξίες και οι περιοχές ικανότητας που προτείνονται στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών.

1 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας είναι απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς ούτως ώστε να εργαστούν στην ενταξιακή εκπαίδευση, καθώς η ενταξιακή εκπαίδευση είναι ευθύνη όλων των εκπαιδευτικών.

2 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας για την ενταξιακή εκπαίδευση παρέχουν στους εκπαιδευτικούς τις βάσεις που χρειάζονται για να εργαστούν με μαθητές με διαφορετικές ανάγκες σε μία γενική τάξη. Πρόκειται για μία σημαντική διάκριση που μετατοπίζει το επίκεντρο της ένταξης πέρα από τις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων μαθητών (π.χ. αυτών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες). Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας ενισχύουν το κρίσιμο μήνυμα ότι η ενταξιακή εκπαίδευση αποτελεί προσέγγιση για όλους τους μαθητές, όχι μία προσέγγιση για συγκεκριμένες ομάδες με ιδιαίτερες ανάγκες.

3 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας που προσδιορίστηκαν για τη ΒΕΕ στο παρόν έγγραφο αποτελούν το θεμέλιο των βασικών αντιλήψεων, γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να δομηθούν κατά την είσοδο στο επάγγελμα και επιπλέον για τις ευκαιρίες εκπαίδευσης εκπαιδευτικών. Οι περιοχές ικανότητας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος μίας συνεχούς ανάπτυξης ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης, που προσφέρονται μέσα από ξεκάθαρες οδούς συμπεριλαμβανομένων των εξειδικευμένων μαθημάτων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης (ΕΑΕ). Αυτές οι περιοχές ικανότητας θα πρέπει να αναπτύσσονται διαρκώς κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής πορείας κάθε εκπαιδευτικού.

4 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας που είναι απαραίτητες σε όλους τους εκπαιδευτικούς ούτως ώστε να εργαστούν σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια δεν έρχεται σε αντίφαση με την εξειδικευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση των εκπαιδευτικών ΕΑΕ που μπορεί να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτικούς γενικής εκπαίδευσης στο έργο τους. Αυτές οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας αποτελούν τα θεμέλια του έργου όλων των εκπαιδευτικών – γενικής και ειδικής εκπαίδευσης.

5 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας που περιγράφονται σε αυτό το προφίλ είναι εσκεμμένα ευρείες ώστε να υποστηριχθεί η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών ως δια βίου μαθητές και αναστοχαζόμενους επαγγελματίες μέσω της βιωματικής μάθησης και της έρευνας-δράσης.

6 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας μπορούν να υποστηρίξουν την επαγγελματική εξέλιξη των εκπαιδευτικών και αποτελούν πηγή καθοδήγησης για το έργο των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών.

7 - Οι αξίες και οι περιοχές ικανότητας για την ενταξιακή εκπαίδευση πρέπει να θεωρηθούν ως σημείο αφετηρίας για το σχεδιασμό / προγραμματισμό των μαθημάτων ΒΕΕ. Η αρχή της ενταξιακής εκπαίδευσης ως μιας συστημικής προσέγγισης πρέπει να εφαρμόζεται στη ΒΕΕ καθώς και στα αναλυτικά προγράμματα του σχολείου.

8 - Η ενσωμάτωση των αξιών και των περιοχών ικανότητας για την ενταξιακή εκπαίδευση, στο πλαίσιο της ΒΕΕ, πρέπει να συζητηθεί με ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων σε διαφορετικές εθνικές καταστάσεις και πλαίσια. Μέσω αυτού του διαλόγου, οι περιοχές ικανότητας μπορούν δυνητικά να αποτελέσουν ένα μηχανισμό για τη μείωση της

απόστασης που φαίνεται να υπάρχει μεταξύ των εκπαιδευτικών και άλλων ενδιαφερόμενων στην εκπαίδευση.

Αξιοποίηση του Προφίλ

Μια σαφής συμφωνία στο πλαίσιο του έργου ΕΕΣΖΕ ήταν ότι ο στόχος της ΒΕΕ θα πρέπει να θεωρηθεί ως:

- Ανάπτυξη των ικανοτήτων των νέων εκπαιδευτικών ούτως ώστε να είναι περισσότερο ενταξιακοί στην πράξη·
- Ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών οι οποίοι είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία τους, καθώς και ειδικοί στο περιεχόμενο των γνωστικών αντικειμένων.

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών έχει αναπτυχθεί για την υποστήριξη αυτού του στόχου. Οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας έχουν αναπτυχθεί εγκάρσια – δεν επικεντρώνονται σε έναν τομέα ούτε εστιάζουν σε συγκεκριμένες γνωστικές περιοχές. Ομοίως, οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας δεν προσφέρονται με σκοπό την αντικατάσταση ενός προγράμματος μεθόδου διδασκαλίας με ένα άλλο.

Πρωτίστως, το προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών έχει αναπτυχθεί ως οδηγός για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών για όλους τους εκπαιδευτικούς. Δεν αποτελεί σενάριο πάνω στο οποίο θα σχεδιαστεί το περιεχόμενο της ΒΕΕ, αλλά θα πρέπει να αξιοποιηθεί ως υλικό για τον εντοπισμό σχετικού περιεχομένου, μεθόδων σχεδιασμού και για τον προσδιορισμό των επιθυμητών μαθησιακών αποτελεσμάτων για τη ΒΕΕ.

Ο συγκεκριμένος στόχος της αξιοποίησης του Προφίλ έχει συζητηθεί και συμφωνηθεί από τους εμπειρογνώμονες που συμμετείχαν στο σχέδιο ΕΕΣΖΕ. Ωστόσο, οι συζητήσεις μεταξύ των διαφόρων φορέων κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του έργου κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το προφίλ θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και σε άλλα σενάρια. Προτάσεις για άλλους τρόπους αξιοποίησης του Προφίλ που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στο πλαίσιο του έργου περιλαμβάνουν:

- Για τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς, το Προφίλ θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως ένα εργαλείο αναστοχασμού. Συγκεκριμένα, το Προφίλ μπορεί να αξιοποιηθεί ως αφετηρία για την υπέρβαση προσωπικών εμπειριών αποκλεισμού, τον εντοπισμό σημαντικών στάσεων, γνωστικών περιοχών και δεξιοτήτων που οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί είναι απαραίτητο να λάβουν σοβαρά υπόψη για να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα τα όποια κατέχουν·
- Για τους εκπαιδευτές των εκπαιδευτικών, το Προφίλ μπορεί να λειτουργήσει ως θέμα συζήτησης σχετικά με την αποδόμηση και την ανασκευή των νοοτροπιών σχετικά με τους μαθητές και την ενταξιακή εκπαίδευση ως μία προσέγγιση για όλους τους μαθητές. Το Προφίλ μπορεί επιπλέον να λειτουργήσει ως οδηγός για το δικό τους έργο με τους φοιτητές με ένα ευρύ φάσμα αναγκών·
- Για τους εκπαιδευτικούς εν ενεργεία, το Προφίλ θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός για τον εντοπισμό των προσωπικών τους προτεραιοτήτων σε σχέση με τις δραστηριότητες συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης.
- Για τους διευθυντές των σχολείων, το Προφίλ μπορεί να νοηθεί ως οδηγός για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευτικών στα σχολεία και για τη μακροπρόθεσμη διαρκή επαγγελματική ανάπτυξη που συνδέεται με τις διαδικασίες ανάπτυξης ολόκληρου του σχολείου·
- Για τους εργοδότες των εκπαιδευτικών, το Προφίλ θα μπορούσε να προσφέρει καθοδήγηση κατά τη διαδικασία της πρόσληψης, τον εντοπισμό εκείνων των επαγγελματιών οι οποίοι είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να εργαστούν στα σχολεία.

Επίσης το Προφίλ θα μπορούσε ενδεχομένως να φωτίσει τις προτεραιότητες σε σχέση με τη βασική και τη μακροπρόθεσμη επαγγελματική ανάπτυξη άλλων επαγγελματιών που εργάζονται στα σχολεία (για παράδειγμα ψυχολόγοι της εκπαίδευσης ή σχολικοί σύμβουλοι).

Αυτή η τελευταία πρόταση αναφέρεται σε ένα θέμα που επανερχόταν συχνά κατά τη διάρκεια του έργου – οι θεμελιώδεις αξίες που προτείνονται στο Προφίλ δεν είναι μόνο κρίσιμες για όλους τους εκπαιδευτικούς, είναι επίσης απαραίτητες για το έργο των διευθυντών των σχολείων, των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών, άλλων επαγγελματιών της εκπαίδευσης και των υπευθύνων λήψης αποφάσεων.

Παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή του Προφίλ

Κατά τη διάρκεια των τριών ετών των δραστηριοτήτων του έργου, προσδιορίστηκαν και συζητήθηκαν πολλά εμπόδια κατά την εφαρμογή της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης. Ωστόσο, είναι ξεκάθαρο από εργασίες που πραγματοποιούνται ήδη από τις χώρες ότι υπάρχουν καινοτόμες προσεγγίσεις οι οποίες παρέχουν λύσεις σε πιθανά εμπόδια. Ως αποτέλεσμα της εξέτασης τέτοιων καινοτόμων πρακτικών και επίσης αντλώντας πληροφορίες από συγκεκριμένες συζητήσεις με τα ενδιαφερόμενα μέλη σχετικά με το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών, εντοπίστηκε μία σειρά από βασικούς παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή του. Αυτοί οι παράγοντες δεν καλύπτουν μόνο τη πιθανή αξιοποίηση του Προφίλ στο πλαίσιο των προγραμμάτων βασικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, αλλά επιπλέον σχετίζονται με ευρύτερα ζητήματα σχετικά με την πολιτική και πρακτική στα σχολεία και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

Στις ακόλουθες ενότητες, αυτοί οι βασικοί παράγοντες συνδέονται άμεσα με το πλαίσιο των οχτώ προτάσεων για τη ΒΕΕ όπως παρουσιάζονται στη συνθετική έκθεση του προγράμματος ΕΕΣΖΕ (παρακαλούμε συμβουλευτείτε τη διεύθυνση <http://www.european-agency.org/publications/ereports/te4i-challenges-and-opportunities/te4i-challenges-and-opportunities> για περισσότερες πληροφορίες).

Οι προτάσεις του προγράμματος επιδεικνύουν ξεκάθαρα τις περιοχές προτεραιότητας για τις μελλοντικές εξελίξεις στον τομέα της ΒΕΕ σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι παράγοντες που εντοπίστηκαν από τα ενδιαφερόμενα μέλη που συμμετείχαν στο πρόγραμμα ως κρίσιμα για την εφαρμογή του Προφίλ, μπορεί να θεωρηθούν επίσης ως παράγοντες οι οποίοι κατά κάποιον τρόπο συμβάλλουν στη σύσταση των βασικών προτάσεων που παρέχονται στη συνθετική έκθεση.

1. Παράγοντες που σχετίζονται με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών

1.1 Επιλογή υποψηφίων εκπαιδευτικών ΒΕ

- Ο σεβασμός της διαφορετικότητας των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών θα πρέπει να αποτελεί βασική αξία και να αντικατοπτρίζεται στην πολιτική και το έργο των ιδρυμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών.

- Η φαινομενική ομοιογένεια των εκπαιδευόμενων στη ΒΕΕ θα πρέπει να εξεταστεί. Τα κριτήρια εισόδου στη ΒΕΕ και οι στρατηγικές επιλογής χρειάζονται προσεχτική αναθεώρηση για την ανταπόκριση σε ζητήματα διαφορετικότητας των φοιτητών. Χρειάζεται να αναπτυχθούν ευέλικτες οδοί διδασκαλίας, με στόχο την προσέλκυση υποψηφίων εκπαιδευτικών από διαφορετικά περιβάλλοντα και με ένα εύρος πολιτισμικών και κοινωνικών εμπειριών. Συγκεκριμένα, πρέπει να εξεταστούν διαδρομές διδασκαλίας που να υποστηρίζουν την επιλογή φοιτητών με αναπηρίες (όπως περιγράφεται στη ΣΥΓΔΑΑ 2006).

1.2 Προγράμματα BEE

- Βασικός στόχος της BEE θα πρέπει να είναι να υποστηρίξει τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς προκειμένου να αναπτύξουν τη δική τους προσωπική παιδαγωγική θεωρία βασισμένοι στην κριτική σκέψη και τις δεξιότητες ανάλυσης που είναι συνεπείς με τη γνώση, τις δεξιότητες και τις αξίες που αντικατοπτρίζονται στις ικανότητες. Θα πρέπει επίσης να αναπτύξουν εκτίμηση για τον ευρύτερο ρόλο του εκπαιδευτικού σε σχέση με το σχολείο ως κοινότητα μάθησης.

- Οι πολιτισμικές νόρμες και αξίες που φέρνουν οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί στη ΒΕ τους θα πρέπει να θεωρηθεί ως αφετηρία για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων. Η βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών θα πρέπει να βασιστεί στις προηγούμενες εμπειρίες σχετικά με την ένταξη των εκπαιδευομένων και όπου αυτό είναι απαραίτητο, να σπάσει τον κύκλο των προσωπικών εμπειριών της διαχωριστικής εκπαίδευσης. Παρουσιάζεται η ανάγκη για δραστηριότητες που θα προκαλέσουν κάθε είδους στερεότυπα και θα αναπτύξουν την ευαισθησία των εκπαιδευτικών και μία βαθιά κατανόηση των ζητημάτων σχετικά με τη διαφορετικότητα και την ικανότητα να εφαρμόσουν αυτή τη κατανόηση στην πράξη.

- Οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί χρειάζονται εμπειρία από πρώτο χέρι με μαθητές με διαφορετικές ανάγκες και εκπαιδευτικούς οι οποίοι εργάζονται σε ενταξιακά πλαίσια. Οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί χρειάζονται να δουν τη θεωρία να γίνεται πράξη κατά τις δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης στα σχολεία και να τους δίνονται δυνατότητες τοποθέτησης σε ενταξιακά εκπαιδευτικά πλαίσια.

- Η απομάκρυνση από μία θεώρηση του αναλυτικού προγράμματος των σχολείων ως εστιασμένου σε γνωστικά αντικείμενα, προς τις διαθεματικές προσεγγίσεις της διδασκαλίας και της μάθησης χρειάζεται να αντικατοπτρίζεται στη BEE. Το αναλυτικό πρόγραμμα της BEE θα πρέπει να βασίζεται σε ένα μοντέλο εμποτισμού της ενταξιακής πρακτικής σε όλες τις περιοχές των γνωστικών αντικειμένων και των θεμάτων. Ένα τέτοιο αναλυτικό πρόγραμμα χρειάζεται να:

- Εξισορροπήσει τις εξειδικευμένες εισροές λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες μαθησιακές ανάγκες των ατόμων και των ομάδων που είναι πιθανό να αποκλειστούν από τη γενική εκπαίδευση.
- Προκαλέσει τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς επιτρέποντας τους να βιώσουν τους φραγμούς στη μάθηση, καθώς και τις ευκαιρίες επιτυχίας μέσω καταστάσεων επίλυσης πραγματικών προβλημάτων.

- Παρουσιάζεται η ανάγκη να στοχεύσουμε σε 'αξίες στην πράξη' στη BEE όπου οι θεμελιώδεις αξίες και οι περιοχές ικανότητας καταδεικνύονται από τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς σε διαφορετικές πτυχές των σπουδών τους και της διδακτικής πρακτικής. Η αξιολόγηση των βασικών αξιών και περιοχών ικανότητας ουσιαστικά απαιτούν μία αξιολόγηση της προσέγγισης της μάθησης κατά τη BEE. Συγκεκριμένα οι στάσεις, οι γνώσεις και οι δεξιότητες θα πρέπει να αποδεικνύονται με διαφορετικούς τρόπους και μέσω διαφόρων μεθόδων αξιολόγησης, όπως η αυτό-αξιολόγηση, η αξιολόγηση από κοινού μεταξύ του σπουδαστή, των συναδέλφων του, των μεντόρων και των διδασκόντων, καθώς και μέσω των προσωπικών φακέλων των εκπαιδευομένων.

1.3 Το έργο των εκπαιδευτών των εκπαιδευτικών

- Οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας που περιγράφονται στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών μπορούν να εφαρμοστούν και στο έργο όλων των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτές εκπαιδευτικών χρειάζεται να λειτουργούν ως μοντέλα των βασικών αξιών και των περιοχών ικανότητας στην εργασία τους με τους

σπουδαστές. Συγκεκριμένα χρειάζεται να επιδεικνύουν σεβασμό στη διαφορετικότητα και αποτελεσματική υποστήριξη της μάθησης των σπουδαστών με την αξιοποίηση ενός εύρους προσεγγίσεων μάθησης και αξιολόγησης. Επιπλέον είναι απαραίτητο να εφαρμόζουν συνεργατικές πρακτικές με το προσωπικό καθώς και με τους εκπαιδευτές από άλλους επιστημονικούς κλάδους και θεματικές περιοχές.

- Οι εκπαιδευτές είναι απαραίτητο να είναι και οι ίδιοι δια βίου μαθητές, Χρειάζεται να είναι ενεργοί και να υποστηρίζονται ώστε να επιδιώκουν ευκαιρίες διαρκούς επαγγελματικής εξέλιξης κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας οι οποίες θα ενισχύσουν το έργο τους ως εκπαιδευτές εκπαιδευτικών ενταξιακής εκπαίδευσης.

- Προκειμένου να στηρίξουν αποτελεσματικά τους φοιτητές ούτως ώστε να γίνουν ενταξιακοί εκπαιδευτικοί, όλοι οι εκπαιδευτές θα πρέπει επίσης να εμπλακούν με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις αξίες που αντικατοπτρίζονται στις περιοχές ικανότητες, ειδικότερα σε περιπτώσεις όπου δεν έχουν άμεση εμπειρία ενασχόλησης με μαθητές με διαφορετικές ανάγκες. Ίδανικά, οι δυνατότητες επαγγελματικής εξέλιξης για τους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών θα πρέπει να περιλαμβάνουν δραστηριότητες ευαισθητοποίησης επικεντρωμένες σε ζητήματα διαφορετικότητας. Ωστόσο, η άμεση εμπειρία εργασίας στην ενταξιακή εκπαίδευση μπορεί να είναι απαραίτητη προκειμένου όλοι οι εκπαιδευτές να είναι σε θέση να λειτουργήσουν ως μοντέλα και να μεταδώσουν αποτελεσματικά τις θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας που παρουσιάζονται στο Προφίλ και να μπορέσουν να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά στους φοιτητές το τι, πως και γιατί της διδασκαλίας μαθητών με διαφορετικές ανάγκες.

1.4 Συνεργασία μεταξύ των σχολείων και των ιδρυμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών

- Προκειμένου να έχουν οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί δυνατότητες πρόσβασης σε ένα εύρος πρακτικών εμπειριών σε σχολεία, εκπαιδευτικές δομές και πόρους τα ιδρύματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών είναι απαραίτητο να διευκολύνουν τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτών και των επαγγελματιών από ένα εύρος διαφορετικών σχολείων, καθώς και με την ευρύτερη κοινότητα.

- Οι διαφορετικοί ρόλοι των Ιδρυμάτων Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΑΕΙ) και των μεντόρων/εκπαιδευτικών που είναι τοποθετημένοι στα σχολεία και επιδεικνύουν την ενταξιακή πρακτική στους φοιτητές κατά τη διάρκεια των πρακτικών ασκήσεων απαιτούν περαιτέρω μελέτη. Για να υποστηριχθούν κατάλληλα οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί σε ένα εύρος πλαισίων και για να βοηθηθούν προκειμένου να συνεισφέρουν σε διαφορετικές δραστηριότητες της σχολικής κοινότητας (όχι μόνο στη διδασκαλία μίας τάξης), το προσωπικό του σχολείου θα πρέπει να αξιοποιήσει την προσέγγιση που συνιστάται μέσα από το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών. Αυτό απαιτεί ότι θα προσφέρονται και στους ίδιους δυνατότητες επαγγελματικής ανάπτυξης.

2. Παράγοντες σχετικά με την πολιτική για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών και την ενταξιακή εκπαίδευση

2.1 Συστημική προσέγγιση

- Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης στις τάξεις είναι κρίσιμος. Ωστόσο, ο ενταξιακός εκπαιδευτικός δεν είναι ο μόνος υπεύθυνος για την ανάπτυξη ενταξιακών σχολείων και ο ρόλος του αποτελεί μέρος μίας ευρύτερης συστημικής προσέγγισης. Μία τέτοιου είδους προσέγγιση επικεντρώνεται στη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μαθητών, καθώς και στη δημιουργία δομών υποστήριξης και διαχείρισης πόρων που θα διευκολύνουν τη διασφάλιση αυτών των δικαιωμάτων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες.

- Οι υπεύθυνοι χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής σε τοπικό και εθνικό επίπεδο διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη σκιαγράφηση του οράματος της ενταξιακής εκπαίδευσης

το οποίο στη συνέχεια μεταφέρεται σε συντονισμένα πολιτικά πλαίσια για τα σχολεία και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών. Όλες οι εκπαιδευτικές και σχολικές πολιτικές θα πρέπει να αναπτυχθούν βάσει ερευνητικών στοιχείων. Αυτές οι πολιτικές θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται μεταξύ τους και να διασταυρώνονται προκειμένου να είναι αμοιβαία υποστηρικτικές και να εργάζονται προς τους ίδιους στόχους.

- Η θεσμική πολιτική για τη ΒΕΕ θα πρέπει να οδηγείται από ένα σαφές όραμα των ΑΕΙ ως φορείς ενταξιακής μάθησης. Ο ρόλος των ανώτερων στελεχών κατά τη διαμόρφωση, επικοινωνία και στη συνέχεια την εφαρμογή αυτού του οράματος είναι κρίσιμος. Η θεσμική πολιτική είναι απαραίτητο να προωθεί μία ενσωματωμένη προσέγγιση της ενταξιακής εκπαίδευσης σε όλα τα προγράμματα. Η ενταξιακή εκπαίδευση χρειάζεται να προσεγγίζεται κατά μήκος σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα και τους τομείς, και ως αποτέλεσμα, η πολιτική για τη ΒΕΕ χρειάζεται να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις σε άλλα ζητήματα, όπως η πρόσληψη και η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών.

- Η ομοιογένεια στο εργατικό δυναμικό της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών απαιτεί ένα παρόμοιο επίπεδο μελέτης αυτό της ομοιογένειας του μαθητικού πληθυσμού. Οι σπουδαστές της ΒΕΕ χρειάζονται πρότυπα – εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και υπευθύνους χάραξης πολιτικής- που αντιπροσωπεύουν τη διαφορετικότητα στη κοινωνία. Οι στρατηγικές πρόσληψης στα ΑΕΙ θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη αντιπροσώπευσης της διαφορετικότητας των μελών της τοπικής κοινότητας.

- Οι εκπαιδευτές εκπαιδευτικών χρειάζονται ευκαιρίες για επαγγελματική ανάπτυξη – συμπεριλαμβανομένων της εισαγωγής, καθοδήγησης και συνεχιζόμενης ΕΑ – που θα υποστηρίξουν το έργο τους ως εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και θα τους επιτρέψουν να λειτουργήσουν ως πρότυπα για την προώθηση των βασικών αξιών και των περιοχών ικανότητας που παρουσιάζονται στο Προφίλ.

2.2 Αποσαφήνιση της γλώσσας και της ορολογίας

- Κοινοί ορισμοί και κοινές ερμηνείες σχετικά με τις βασικές έννοιες της ενταξιακής εκπαίδευσης είναι αναγκαίοι για να υποστηρίξουν την εφαρμογή της. Η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερομένων της ενταξιακής εκπαίδευσης μπορεί να διευκολυνθεί με την αξιοποίηση των κοινών σκεπτικών που στηρίζουν τις θεμελιώδεις αξίες και τις περιοχές ικανότητας στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών.

- Η ενταξιακή εκπαίδευση χρειάζεται να θεωρηθεί ως μία προσέγγιση για όλους τους μαθητές. Το έργο των εκπαιδευτικών θα πρέπει να επικεντρωθεί στην υπέρβαση των εμποδίων στη μάθηση για όλους τους μαθητές. Αυτό εμπεριέχει την απομάκρυνση από μία θεώρηση της ένταξης ως προσέγγιση για μία μειονότητα μαθητών, βασισμένη στον εντοπισμό των διαφορών τους, ή την εξέταση των ταμπέλων που μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες στη μάθηση.

2.3 Συνεχής υποστήριξη των εκπαιδευτικών

- Η εφαρμογή της ενταξιακής εκπαίδευσης θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα συλλογικό εγχείρημα, με τη συμμετοχή διαφορετικών ενδιαφερομένων οι οποίοι έχουν να εκπληρώσουν διαφορετικούς ρόλους και αρμοδιότητες. Η υποστήριξη που χρειάζονται οι εκπαιδευτικοί της τάξης προκειμένου να εκπληρώσουν το δικό τους ρόλο εμπεριέχει πρόσβαση σε δομές που διευκολύνουν την επικοινωνία και την ομαδική εργασία με ένα εύρος διαφορετικών επαγγελματιών (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που εργάζονται στα ΑΕΙ), καθώς και ευκαιρίες για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη.

- Οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας θα πρέπει να θεωρηθούν ως οδηγός για τη συνεχή εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των ευκαιριών για επαγγελματική ανάπτυξη. Η εισαγωγή και η ενδοσχολική καθοδήγηση, η συνεχής επαγγελματική εξέλιξη (ΣΕΕ) και οι

οδοί εξειδικευμένης εκπαιδευτικής εξέλιξης είναι απαραίτητο να ευθυγραμμιστούν με τις θεμελιώδεις αξίες που προωθούνται κατά τη βασική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Οι περιοχές ικανότητας που περιγράφονται στο Προφίλ θα πρέπει να θεωρηθούν ως μία σπειροειδής προσέγγιση στη μάθηση, να επανεξετάζονται κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων περαιτέρω επαγγελματικής ανάπτυξης και να αναθεωρούνται εξελικτικά σε βαθύτερα επίπεδα μάθησης και κατανόησης.

- Οι ευκαιρίες για επαγγελματική ανάπτυξη για τους εν ενεργεία εκπαιδευτικούς οι οποίοι εργάζονται στην ενταξιακή εκπαίδευση θα πρέπει επίσης να κατευθύνονται από τις θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας που περιγράφονται στο Προφίλ.

- Οι ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης για τους διευθυντές των σχολείων θα πρέπει να κατευθύνονται από τις αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης οι οποίες συνδέονται με τις θεμελιώδεις αξίες που παρουσιάζονται στο Προφίλ. Οι στάσεις και οι πεποιθήσεις των διευθυντών των σχολείων σχετικά με την ένταξη είναι κρίσιμες και καθοριστικές στο κατά πόσο η οργανωτική κουλτούρα των σχολείων ευθυγραμμίζεται με τις θεμελιώδεις αξίες που περιγράφονται στο Προφίλ.

2.4 Συστήματα ευθύνης ευθυγραμμισμένα με τις αρχές της ενταξιακής εκπαίδευσης

- Οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές εκπαιδευτικών καλούνται να εργαστούν σε φορείς – σχολεία και ιδρύματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών- που αποτελούν κοινότητες μάθησης. Τέτοιου είδους κοινότητες θα τους σεβαστούν ως επαγγελματίες και θα υποστηρίξουν το έργο τους μέσω ενός ξεκάθαρα οράματος και μίας κοινής κουλτούρας που προωθεί την ενταξιακή εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα.

- Όλες οι διαδικασίες ανάπτυξης της σχολικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών θα πρέπει να εξετάσουν την οργανωτική πολιτική και πρακτική σε σχέση με την ένταξη. Δια μέσου διάφανων ποιοτικών διαδικασιών διαχείρισης, οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές εκπαιδευτικών θα πρέπει να υποστηριχθούν προκειμένου να συνεισφέρουν στην αξιολόγηση και ανάπτυξη των οργανωτικών πρακτικών εργασίας που υποστηρίζουν τις κοινές αξίες μάθησης στα ενταξιακά περιβάλλοντα.

- Τα συστήματα ευθύνης και οι διαδικασίες θα πρέπει να αναγνωρίσουν το έργο των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών με όλους τους μαθητές. Τέτοια μέτρα θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των πιθανών μαθησιακών επιτευγμάτων και να μην επικεντρώνονται σε περιορισμένες ερμηνείες της ακαδημαϊκής επιτυχίας.

Τελικές παρατηρήσεις

Οι παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή του Προφίλ οι οποίοι παρουσιάζονται εδώ δεν είναι εξαντλητικοί. Είναι συναφείς με όλα τα πλαίσια και τις καταστάσεις και παρουσιάζεται η ανάγκη διερεύνησης των επιπτώσεων της εφαρμογής του Προφίλ με μεγαλύτερη λεπτομέρεια στο πλαίσιο της κάθε χώρας. Ωστόσο, εδώ παρουσιάζεται μία περίληψη των προτάσεων που συμφωνήθηκαν από τους εμπειρογνώμονες και τους ενδιαφερόμενους του έργου ως αποτέλεσμα συζητήσεων.

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών περιγράφει τις θεμελιώδεις αξίες και τις περιοχές ικανότητας που θα πρέπει να επιδεικνύουν οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται στα σχολεία, καθώς και όλοι όσοι τους προετοιμάζουν για το έργο τους με τους μαθητές. Το έργο ενός ενταξιακού εκπαιδευτικού χρειάζεται επίσης υποστήριξη από άλλους επαγγελματίες της εκπαίδευσης, από τη κουλτούρα και την οργάνωση του σχολείου και από ένα πλαίσιο εκπαιδευτικής πολιτικής, όπου σε συνδυασμό θα διευκολύνουν την ένταξη. Ένα τέτοιο μοντέλο πρέπει να αντικατοπτρίζεται ξεκάθαρα στη ΒΕΕ, και ιδανικά να διαμορφώσει μία ξεκάθαρη πορεία προόδου μέσω ευκαιριών ΣΕΕ που θεωρούνται βασικές πτυχές της δια βίου μάθησης.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης παρουσιάζει τις θεμελιώδεις αξίες και τις συμφωνημένες περιοχές ικανότητας που είναι απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να μπορέσουν να εργαστούν στο πλαίσιο της ενταξιακής εκπαίδευσης. Τρεις παράμετροι αξιοποιήθηκαν για να καθοδηγήσουν την ανάπτυξη του Προφίλ:

1 - Η ένταξη είναι ουσιαστικά μία προσέγγιση αρχών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων που στηρίζεται σε μία σειρά θεμελιωδών αξιών·

2 - Παρουσιάζονται πρακτικές και εννοιολογικές δυσκολίες στην εστίαση σε μεμονωμένες ικανότητες διδασκαλίας στο πλαίσιο της ενταξιακής εκπαίδευσης και είναι απαραίτητη μία ευρεία προσέγγιση των ιδεών για την αξιοποίηση του Προφίλ ώστε να καταστεί κατάλληλο προς αξιοποίηση από διαφορετικές χώρες και ενδιαφερομένους·

3 - Οι πολιτικές προτεραιότητες και οι επιπτώσεις των κοινωνικών πολιτικών στο πλαίσιο μεμονωμένων χωρών δε μπορεί να αγνοηθεί, αλλά υπάρχει ένα διεθνές και ευρωπαϊκό πολιτικό πλαίσιο στο οποίο όλες οι χώρες υπάγονται και το οποίο αφορά την ενταξιακή εκπαίδευση και την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

Κάθε μία από αυτές τις παραμέτρους περιγράφεται στις ακόλουθες ενότητες καθώς παρέχουν την βασική θεωρητική βάση για το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών.

Μια προσέγγιση αρχών που βασίζεται στην ενταξιακή εκπαίδευση

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Ευρώπης 2020 (http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm) ένας από τους πέντε κεντρικούς στόχους, αφορά την εκπαίδευση. Αυτός ο στόχος τονίζει σαφώς τη σημασία των αξιών στα Ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά συστήματα: 'Κατά την περίοδο ως το 2020, ο πρωταρχικός στόχος της Ευρωπαϊκής συνεργασίας θα πρέπει να είναι να υποστηρίξει την περαιτέρω ανάπτυξη των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των Χωρών Μελών τα οποία αποσκοπούν να διασφαλίσουν:

α) την προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική εκπλήρωση όλων των πολιτών·

β) βιώσιμη οικονομική ευημερία και απασχόληση, παράλληλα με την προώθηση των δημοκρατικών αξιών, την κοινωνική συνοχή, την ενεργή συμμετοχή στα κοινά, και το διαπολιτισμικό διάλογο' (Συμπεράσματα Συμβουλίου, 2009, σ. 3).

Το ΕΚ 2020 Στρατηγικό Πλαίσιο ορίζει τέσσερις στρατηγικούς στόχους για την εκπαίδευση και την κατάρτιση κατά την επόμενη δεκαετία. Ο στρατηγικός στόχος 3 επικεντρώνεται: στην προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά- στο πλαίσιο αυτού του στόχου, τονίζεται η σημασία των αξιών: 'Η εκπαίδευση θα πρέπει να προωθεί ικανότητες διαπολιτισμικού χαρακτήρα, δημοκρατικών αξιών και σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος, καθώς και την καταπολέμηση όλων των μορφών διάκρισης, με το να δίνει σε όλους τους νέους ανθρώπους εφόδια που θα τους βοηθήσουν να αλληλεπιδρούν θετικά με τους συνομηλίκους τους από διαφορετικά περιβάλλοντα' (σ. 4).

Στην έκθεση του Διεθνούς Συνεδρίου για την Ενταξιακή Εκπαίδευση το 2008, συζητήθηκε ότι: 'η ενταξιακή εκπαίδευση βασίζεται σε μία σειρά από ιδέες και αξίες σχετικά με τον τύπο της κοινωνίας που θα οικοδομηθεί και το ιδανικό άτομο που θα αναπτυχθεί. Εάν επιθυμούμε να έχουμε περισσότερο ενταξιακές κοινωνίες, οι οποίες να είναι ειρηνικές και να σέβονται τη διαφορετικότητα, είναι απαραίτητο οι μαθητές να έχουν την ευκαιρία να

αναπτυχθούν και να βιώσουν τις αξίες αυτές κατά την εκπαίδευσή τους, είτε στα σχολεία είτε σε μη τυπικά εκπαιδευτικά πλαίσια.’ (σ. 11).

Μπορεί να θεωρηθεί ότι η σκέψη έχει προχωρήσει πέρα από τη στενή έννοια της ένταξης ως μέσο κατανόησης και υπέρβασης μίας έλλειψης και τώρα είναι ευρέως αποδεκτό ότι αφορά ζητήματα φύλου, εθνότητας, κοινωνικής τάξης, κοινωνικές συνθήκες, συνθήκες υγείας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και περιλαμβάνει την καθολική συμμετοχή, πρόσβαση, συμμετοχή και επίτευξη των στόχων (Ouane, 2008).

Το άρθρο 24 του Συμβουλίου για τα Δικαιώματα των Ανθρώπων με Αναπηρίες (2006) τονίζει ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση. Και προχωράει παραπέρα διασαφηνίζοντας ότι: ‘τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην εκπαίδευση. Για τη διασφάλιση αυτού του δικαιώματος χωρίς διακρίσεις και με βάση τις ίσες ευκαιρίες για όλους, τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να εξασφαλίσουν ένα ενταξιακό εκπαιδευτικό σύστημα σε όλα τα επίπεδα και στη διά βίου μάθηση που θα στοχεύει: στην πλήρη ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αίσθηση της αξιοπρέπειας και της αυτοεκτίμησης, και στην ενδυνάμωση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις θεμελιώδεις ελευθερίες και την ανθρώπινη διαφορετικότητα.’ (σ. 17).

Ωστόσο, η UNESCO και η UNICEF (2007) ισχυρίζονται ότι: ‘το δικαίωμα στην εκπαίδευση απαιτεί μια δέσμευση για τη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης, συμπεριλαμβανομένων της λήψης όλων των αναγκαίων μέτρων για την προσέγγιση των περισσότερο περιθωριοποιημένων παιδιών. Αλλά η παροχή πρόσβασης στα σχολεία δεν είναι αρκετή· δεν αποτελεί εγγύηση μιας εκπαίδευσης που επιτρέπει στα άτομα να επιτύχουν τους οικονομικούς και κοινωνικούς τους στόχους, καθώς και να αποκτήσουν δεξιότητες, γνώσεις, αξίες και συμπεριφορές που θα δημιουργήσουν υπεύθυνους και ενεργούς πολίτες.’ (σ. 27).

Μία εκπαίδευση ενταξιακή και βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα για όλους τους μαθητές χρειάζεται μια ολιστική προσέγγιση και αυτό απαιτεί μία διαφορετική προσέγγιση των εκπαιδευτικών όχι μόνο ως αρμόδιους για την παράδοση του περιεχομένου. Η UNESCO (2008) αναφέρει ότι: ‘η εφαρμογή μιας προσέγγισης βασισμένης στα ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαίδευση με σκοπό την ένταξη απαιτεί μία ολοκληρωτική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων των συνταγματικών εγγυήσεων και των πολιτικών, των προγραμμάτων σπουδών, των συστημάτων κατάρτισης εκπαιδευτικών, των υλικών, των μαθησιακών περιβαλλόντων, των μεθοδολογιών, της κατανομής των πόρων, κ.λπ. Πάνω από όλα, απαιτεί μια αλλαγή της νοοτροπίας όλων των ανθρώπων, σε ολόκληρο το σύστημα, με σκοπό να καλωσορίσουν τη διαφορετικότητα και τη διαφορά και να τις δουν ως ευκαιρίες, αντί ως προβλήματα.’ (σ. 29).

Η ενταξιακή εκπαίδευση είναι μία σφαιρική έννοια που επηρεάζει διαφορετικές πολιτικές και προσεγγίσεις εφαρμογής στην υποχρεωτική εκπαίδευση, την ανώτερη εκπαίδευση και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών. Οι στόχοι της ενταξιακής εκπαίδευσης επιτυγχάνονται μέσω ρυθμίσεων και συστημάτων που εκτιμούν όλους ισότιμα και προσεγγίζουν τα σχολεία ως κοινοτικούς πόρους. Η ενταξιακή εκπαίδευση αφορά όλους τους μαθητές και αποσκοπεί στην αύξηση της συμμετοχής που έχει νόημα για το κάθε άτομο με ευκαιρίες στη μάθηση και με τη μείωση του αποκλεισμού τους από την εκπαίδευση και την ευρύτερη κοινωνία.

Συνοπτικά, η ενταξιακή εκπαίδευση είναι ουσιαστικά μία προσέγγιση αρχών, βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα που υποστηρίζεται από ένα πλήθος αξιών όπως: η ισότητα, η συμμετοχή, η ανάπτυξη και διατήρηση των κοινοτήτων και του σεβασμού της διαφορετικότητας. Οι αξίες που κατέχει ένας εκπαιδευτικός μπορεί ουσιαστικά να ορίσουν

τις ενέργειες του. Η παγκόσμια έκθεση για την αναπηρία (2011) δηλώνει ότι: 'Η κατάλληλη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης είναι ζωτικής σημασίας, εάν πρόκειται να αισθάνονται σίγουροι και κατάλληλοι για τη διδασκαλία παιδιών με διαφορετικές ανάγκες' (σ. 222). Η έκθεση υπογραμμίζει σαφώς την ανάγκη αυτή η εκπαίδευση να είναι εστιασμένη σε στάσεις και αξίες, όχι μόνο σε γνώσεις και δεξιότητες.

Το 2011 η Δράση Συνεργατικής Μάθησης επικεντρώνεται στην Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών (2011) και δηλώνεται ότι 'δε μπορεί κάθε πτυχή της διδασκαλίας, να περιγράφεται πλήρως ή να ορίζεται, οι επαγγελματικές αξίες των εκπαιδευτικών, οι προδιαθέσεις και οι συμπεριφορές μπορεί να είναι εξίσου σημαντικές επειδή είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθούν και να μετρηθούν' (σ.7). Η έκθεση δηλώνει ότι σε ολόκληρη την Ευρώπη: 'Οι ικανότητες των εκπαιδευτικών συχνά περιλαμβάνουν: γνώσεις, δεξιότητες και αξίες.' (σελ.10).

Το αναγκαίο σημείο αφετηρίας για τη διερεύνηση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση συμφωνήθηκε, συνεπώς, να είναι οι θεμελιώδεις αξίες. Τέσσερις θεμελιώδεις αξίες όσον αφορά τη διδασκαλία και τη μάθηση για όλους τους μαθητές που προσδιορίζονται στο πλαίσιο του έργου ΕΕΣΖ – εκτίμηση της διαφορετικότητας του μαθητή, υποστήριξη όλων των μαθητών, συνεργασία με τους άλλους και η προσωπική επαγγελματική εξέλιξη- αποτελούν τη βάση για όλους τους εκπαιδευτικούς ώστε να αποκτούν γνώσεις και να αναπτύσσουν το βαθμό κατανόηση τους και να εφαρμόζουν τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για να εργαστούν στην ενταξιακή εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο του έργου προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι αυτές οι θεμελιώδεις αξίες:

- Είναι αρχές που μπορεί να αποδειχθούν από τις πράξεις του εκπαιδευτικού·
- Μπορεί να γίνουν 'πρακτική γνώση εμπλουτισμένη από θεωρία' ως αποτέλεσμα των ευκαιριών μάθησης που παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια μαθημάτων στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

Περιοχές ικανότητας ως προς την προσέγγιση

Οι θεμελιώδεις αξίες που αναγνωρίστηκαν ως κρίσιμες για όλους τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στην ενταξιακή εκπαίδευση αξιοποιήθηκαν για να δημιουργήσουν τη βάση εντοπισμού των απαραίτητων ικανοτήτων που θα χρειάζονται όλοι οι εκπαιδευτικοί ούτως ώστε να εργαστούν στην ενταξιακή εκπαίδευση. Η εστίαση του έργου στις ικανότητες των εκπαιδευτικών ζητήθηκε από τους εκπροσώπους των χωρών του Φορέα και υποστηρίχθηκε από εργασίες σε εθνικά και διεθνή επίπεδα.

Στο διεθνές επίπεδο, η έκθεση του ΟΟΣΑ το 2005 *Οι εκπαιδευτικοί έχουν σημασία* προσδιορίζει: ένα εύρος προσωπικών ικανοτήτων που κάνουν διαφορά στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας (σ. 100). Οι δυνητικές ικανότητες που προσδιορίζονται επικεντρώνονται στο γνωστικό αντικείμενο και σε μία σειρά εγκάρσιων δεξιοτήτων (όπως η επικοινωνία, η αυτό-διαχείριση, οι οργανωτικές δεξιότητες και οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων).

Η πλειοψηφία των χωρών που συμμετείχαν στο έργο εξετάζουν τις ικανότητες των εκπαιδευτικών σε επίπεδο ΑΕΙ ή σε επίπεδο εθνικής πολιτικής. Μία περίληψη της αξιοποίησης των ικανοτήτων στη ΒΕΕ παρουσιάζεται στο Παράρτημα 1. (Οι συγκεκριμένες πληροφορίες παρουσιάζονται συνοπτικά στις εκθέσεις μελέτης των χωρών και είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο: <http://www.european-agency.org/agency-projects/teacher-education-for-inclusion/country-info>)

Ωστόσο, χρειάζεται να αναγνωριστεί ότι η ερμηνεία των ικανοτήτων και/ή η εφαρμογή τους στα ΑΕΙ γενικά διαφέρει σε μεγάλο βαθμό ανάμεσα στις χώρες. Στο πλαίσιο του προγράμματος παρατηρήθηκε ότι οι χώρες όχι μόνο αναγνωρίζουν διαφορετικές

απαραίτητες ικανότητες για τους εκπαιδευτικούς, αλλά επιπλέον ερμηνεύουν τον όρο ικανότητες με διαφορετικούς τρόπους.

Στο πλαίσιο της συνθετικής έκθεσης του προγράμματος ΕΕΣΖΕ προτείνεται ότι: *‘οι όροι «ικανότητες» και «πρότυπα» δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε εναλλαγή’* και οι παρακάτω ορισμοί συμφωνήθηκαν μεταξύ των εμπειρογνομόνων να χρησιμοποιηθούν στο πρόγραμμα ΤΕ4Ι.

Τα *πρότυπα* αναφέρονται εν γένει σε ένα σύνολο μέτρων βάσει των οποίων οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί/εκπαιδευτικοί/τα μαθήματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών μπορεί να αξιολογηθούν- σε επίπεδο συνολικών αποτελεσμάτων στο τέλος κάθε προγράμματος σπουδών.

Οι *ικανότητες* θεωρούνται αναπτυσσόμενες με την πάροδο του χρόνου όσο οι εκπαιδευόμενοι ΒΕΕ και οι εκπαιδευτικοί επιδεικνύουν πρόοδο στην απόκτηση εμπειριών από μια σειρά εκπαιδευτικών πλαισίων και καταστάσεων. Ως εκ τούτου, αποτελούν τα θεμέλια της ΒΕΕ και τη βάση για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη (Συνθετική έκθεση του έργου ΕΕΣΖΕ, 2011, σ. 59–60).

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος, οι εμπειρογνώμονες των χωρών συμφώνησαν από κοινού ότι υπάρχουν πρακτικές και εννοιολογικές δυσκολίες στην εστίαση σε *‘μεμονωμένες ικανότητες για τη διδασκαλία’* και τόνισαν την ανάγκη για προσοχή απέναντι στην:

- Επανάληψη εργασιών που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί από τις συμμετέχουσες χώρες με σκοπό τον εντοπισμό και τη καταγραφή συγκεκριμένων ικανοτήτων σε συγκεκριμένα πλαίσια·
- Ανάπτυξη ενός υπεραπλουστευμένου προφίλ των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών που θα μπορούσαν να ερμηνευτούν ως μηχανιστικές·
- Πρόταση ενός περιγραφικού εργαλείου το οποίο δε θα μπορούσε να εξεταστεί ή να αξιοποιηθεί ως βάση για την προώθηση εργασιών σε εθνικό επίπεδο.

Επομένως το μοντέλο που αναπτύχθηκε και αξιοποιήθηκε στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών βασίστηκε στο σκεπτικό των πολύπλευρων *‘περιοχών ικανότητας’*.

Οι περιοχές ικανότητας που συνδέονται με τις θεμελιώδεις αξίες της ενταξιακής εκπαίδευσης που περιγράφονται στο προφίλ αποτελούνται από τρία στοιχεία:

- Αντιλήψεις και πεποιθήσεις·
- Γνώσεις και βαθμός κατανόησης·
- Δεξιότητες.

Μία συγκεκριμένη *αντίληψη* ή πεποίθηση απαιτεί συγκεκριμένες *γνώσεις* ή βαθμό κατανόησης και στη συνέχεια απαιτεί *δεξιότητες* προκειμένου να εφαρμοστούν οι γνώσεις αυτές στην πράξη. Για κάθε περιοχή ικανότητας που αναγνωρίζεται, παρουσιάζονται και οι απαραίτητες αντιλήψεις, γνώσεις και δεξιότητες που τη στηρίζουν.

Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στο έργο του Ryan (2009) ο οποίος υποστηρίζει ότι η στάση έχει *‘πολυδιάστατα’* γνωρίσματα, αλλά περισσότερο στο έργο του Shulman (2007) ο οποίος περιγράφει την επαγγελματική μάθηση ως συνεργασίας του κεφαλιού (της γνώσης), του χεριού (της δεξιότητας, ή πράξης) και της καρδιάς (των στάσεων και πεποιθήσεων).

Το πλέον σημαντικό είναι ότι η προσέγγιση που υιοθετείται είναι ευθυγραμμισμένη με τις απόψεις πολλών μαθητών σχολικής ηλικίας που συμμετείχαν στις επισκέψεις μελέτης των χωρών το 2011. Οι νέοι άνθρωποι εξέθεσαν τις απόψεις τους σε σχέση με το *‘τι συνιστά*

έναν καλό εκπαιδευτικό' και 'τι είναι αυτό που κάνουν οι καλοί εκπαιδευτικοί και πράγματι σε βοηθάει να μάθεις';

Οι απαντήσεις τους αποτελούν ένδειξη των αντιλήψεων τους σχετικά με τη σημασία των παγκοσμίων ικανοτήτων διδασκαλίας. Οι απαντήσεις τους συμπεριλάμβαναν φράσεις όπως ότι οι καλοί εκπαιδευτικοί είναι 'ευγενικοί' και έχουν 'χιούμορ'. 'εξηγούν τα πράγματα καλά' και 'οργανώνουν πολλές δραστηριότητες' καθώς και ότι 'μας επιτρέπουν να εργαζόμαστε σε ομάδες'. Μας 'παρέχουν ανατροφοδότηση', αλλά πάνω από όλα οι εκπαιδευτικοί 'κάνουν τη μάθηση διασκεδαστική και ενδιαφέρουσα!'

Σε ένα επίπεδο οι παραπάνω προτάσεις φαίνεται να εκφράζουν πολύ απλές ιδέες, αλλά μεταφέρουν ένα ισχυρό και σύνθετο μήνυμα για όλους όσους εμπλέκονται στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης – η διδασκαλία δε μπορεί να κατακερματιστεί σε λίστες ελέγχου επίδειξης δεξιοτήτων, ή γνώση που μπορεί εύκολα να αξιολογηθεί μέσα από αθροιστικές εξετάσεις.

Οι περιοχές ικανότητας που παρουσιάζονται στο Προφίλ καλύπτουν όλες τις πτυχές του έργου των εκπαιδευτικών που εξετάζονται στις εργασίες των χωρών σχετικά με τις ικανότητες – διδασκαλία, συνεργασία με άλλους, ικανότητες σε επίπεδο σχολείου και σε συστημικό επίπεδο. Ωστόσο, η παρουσίαση των περιοχών ικανότητας βασίζεται στις τέσσερις συμφωνημένες θεμελιώδεις αξίες για την ενταξιακή εκπαίδευση, κάθε περιοχή ικανότητας θεωρείται ως αλληλοσυνδεόμενη και άκρως αλληλοεξαρτώμενη.

Συνδέσεις με τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής πολιτικής και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών συνδέεται άμεσα με τρεις περιοχές προτεραιοτήτων της πολιτικής σε Ευρωπαϊκό επίπεδο: πρώτον, τις βασικές ικανότητες για τη δια βίου μάθηση· δεύτερον, τις προσεγγίσεις ικανοτήτων στο πλαίσιο της ανώτερης εκπαίδευσης· τέλος τη βελτίωση της πολιτικής για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

Οι βασικές ικανότητες που χρειάζονται όλοι οι πολίτες στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης περιγράφονται στην Πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006. Οι οχτώ βασικές ικανότητες που εντοπίζονται είναι οι εξής:

1. Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα·
2. Επικοινωνία σε ξένες γλώσσες·
3. Μαθηματική ικανότητα και βασικές ικανότητες στην επιστήμη και την τεχνολογία·
4. Ψηφιακή ικανότητα·
5. Μαθαίνοντας πως να μαθαίνω·
6. Ικανότητες κοινωνικής και πολιτικής αγωγής·
7. Αίσθηση της πρωτοβουλίας και της επιχειρηματικότητας· και
8. Πολιτισμική ευαισθητοποίηση και έκφραση.

Η συνάφεια των οχτώ βασικών ικανοτήτων για όλους τους μαθητές υπογραμμίζεται στο Στρατηγικό Στόχο 3 του Στρατηγικού Πλαισίου ΕΚ 2020, στο οποίο υποστηρίζεται ότι: 'Η εκπαιδευτική πολιτική θα πρέπει να ενδυναμώνει όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από τις προσωπικές, κοινωνικές ή οικονομικές τους συνθήκες ούτως ώστε να αποκτήσουν, και να αναπτύξουν κατά τη διάρκεια της ζωής τους εξειδικευμένες δεξιότητες σε σχέση με την εργασία τους και τις βασικές ικανότητες που είναι απαραίτητες για την απασχολησιμότητα τους όσο και να προωθή τη περαιτέρω μάθηση, τους ενεργούς πολίτες και το διαπολιτισμικό διάλογο' (σ.4).

Η ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων κατά τη διάρκεια της σχολικής εκπαίδευσης συνδέεται στενά με την αξιοποίηση προσεγγίσεων βασισμένων στις ικανότητες για την ανώτερη εκπαίδευση. Στο πλαίσιο εργασιών της συνθήκης της Μπολόνια, η έκθεση από την άτυπη ομάδα Κοινή Πρωτοβουλία για τη Ποιότητα, τον Δεκέμβριο του 2003, υποστήριξε όχι μόνο μία προσέγγιση της ανώτερης εκπαίδευσης βασισμένη στα αποτελέσματα, αλλά πρότεινε μία προσέγγιση βασισμένη στις ικανότητες όπου οι φοιτητές: '...μπορούν να εφαρμόσουν τη γνώση και την κατανόηση τους με τέτοιο τρόπο ώστε να επιδεικνύουν μία επαγγελματική προσέγγιση του έργου ή του επαγγέλματος τους, και να επιδεικνύουν τυπικά τις ικανότητες τους μέσω της επινόησης και της υποστήριξης επιχειρημάτων και επίλυσης προβλημάτων στον τομέα των σπουδών τους' (σ. 33).

Αυτό υποστηρίζεται και από τους Bergan και Damian (2010) οι οποίοι σε μία έκθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη των ικανοτήτων των φοιτητών θα πρέπει να θεωρηθεί ως μέρος της αποστολής των ανώτερων ιδρυμάτων εκπαίδευσης – και οι ικανότητες θα πρέπει να αναπτύσσονται ανάλογα με τους σκοπούς της ανώτερης εκπαίδευσης. Προτείνουν ότι 'οι συγκλίνουσες ικανότητες' υπογραμμίζουν την ανάγκη εκπαίδευσης του ατόμου ολιστικά· η εκπαίδευση πρέπει γίνεται αντιληπτή ως σχετική με την κατάκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, αλλά επίσης σχετική με την απόκτηση αξιών και στάσεων.

Μία σειρά επιπτώσεων για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών είναι φανερή: οι εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εκπαιδεύονται με την αξιοποίηση μίας προσέγγισης βασισμένης στις ικανότητες, καθώς με αυτό τον τρόπο είναι πιθανό να γίνει η ΒΕΕ περισσότερο αποτελεσματική, και να τους προετοιμάζει ούτως ώστε να μεταφέρουν τις ικανότητες αυτές σε όλους τους μαθητές στις τάξεις τους. Όπως προτείνει η συνθετική έκθεση του προγράμματος ΕΕΣΖΕ: 'Οι νέοι εκπαιδευτικοί πρέπει να κατανοήσουν τις πολυπλοκότητες της διδασκαλίας και της μάθησης και το πως αυτές επηρεάζονται από διαφορετικούς παράγοντες. Θα πρέπει να αναγνωρίσουν ότι όλοι οι μαθητές πρέπει να εμπλέκονται ενεργά στην κατανόηση της μάθησής τους, και όχι να παραμένουν παθητικοί αποδεκτές ενός αυστηρά προκαθορισμένου περιεχομένου του προγράμματος σπουδών' (σ. 88).

Τρία πρόσφατα Συμπεράσματα του Συμβουλίου – το 2007, 2008 και 2009 – έχουν προσδιορίσει τις προτεραιότητες για τη βελτίωση της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών όπως ορίζεται από τους Υπουργούς Παιδείας των μελών κρατών. Αυτές παρουσιάζονται συνοπτικά στο κείμενο *Βελτίωση της Ποιότητας των Εκπαιδευτικών: Το πολιτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, το οποίο συνέθεσε ο Paul Holdsworth, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ-Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, το 2010 ως συμβολή στις συζητήσεις του έργου Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης. Το πλήρες κείμενο παρουσιάζεται στο Παράρτημα 2.

10 περιοχές πολιτικής προτεραιότητας μπορούν να εντοπιστούν σε αυτά τα τρία σύνολα των Συμπερασμάτων του Συμβουλίου:

1. Προώθηση των επαγγελματιών αξιών και στάσεων·
2. Βελτίωση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών·
3. Αποτελεσματική πρόσληψη και επιλογή για την προώθηση της εκπαιδευτικής ποιότητας·
4. Βελτίωση της ποιότητας της Βασικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών·
5. Θέσπιση προγραμμάτων εισαγωγής στο επάγγελμα για όλους τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς·

6. Παροχή συμβουλευτικής και καθοδηγητικής υποστήριξης για όλους τους εκπαιδευτικούς·
7. Βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας προγραμμάτων Συνεχούς Επαγγελματικής Εξέλιξης·
8. Σχολική ηγεσία·
9. Διασφάλιση της ποιότητας των Εκπαιδευτών Εκπαιδευτικών·
10. Βελτίωση των Προγραμμάτων Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών.

Κατά τη διάρκεια των επισκέψεων μελέτης των χωρών το 2010, το κείμενο αυτό συζητήθηκε σε σχέση με το προτεινόμενο Προφίλ από όλους τους εμπειρογνώμονες του προγράμματος. Οι συζητήσεις κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το Προφίλ μπορεί να θεωρηθεί ότι συνδέει της Ευρωπαϊκές πολιτικές προτεραιότητες για τη βελτίωση της ποιότητας της ΒΕΕ, με την προώθηση των επαγγελματικών αξιών και στάσεων και τη βελτίωση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθούν τρία επιπλέον σημεία:

- Οι θεμελιώδεις αξίες για την ενταξιακή εκπαίδευση που περιγράφονται στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών στηρίζουν όλες αυτές τις πολιτικές προτεραιότητες.
- Οι περιοχές ικανότητας που περιγράφονται στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών συνδέουν όλες αυτές τις πολιτικές προτεραιότητες με τον ένα ή τον άλλο τρόπο και δεν υπάρχουν αντιφάσεις.
- Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών προσδιορίζει άλλες προτεραιότητες που πιθανόν θα πρέπει να συνυπολογιστούν στο πλαίσιο των πολιτικών προτεραιοτήτων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο – κυρίως η ενταξιακή εκπαίδευση ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως προσέγγιση για την υποστήριξη όλων των μαθητών.

Το επιχείρημα ότι οι θεμελιώδεις αξίες και οι περιοχές ικανότητας που περιγράφονται στο Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών είναι ωφέλιμες για όλους τους μαθητές, όχι μόνο για όσους διατρέχουν κίνδυνο αποκλεισμού, υποστηρίζεται από τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την Κοινωνική Διάσταση της Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (2010): 'Η δημιουργία των συνθηκών που απαιτούνται για την επιτυχή ένταξη των μαθητών με ειδικές ανάγκες στα γενικά εκπαιδευτικά πλαίσια ωφελεί όλους τους μαθητές. Η αύξηση της χρήσης εξατομικευμένων προσεγγίσεων, συμπεριλαμβανομένων των εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και της αξιοποίησης της αξιολόγησης για την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας, ο εφοδιασμός των εκπαιδευτικών με δεξιότητες προκειμένου να διαχειριστούν και να επωφεληθούν από τη διαφορετικότητα, η προώθηση της αξιοποίησης συνεργατικής διδασκαλίας και μάθησης, και η διεύρυνση της πρόσβασης και της συμμετοχής, είναι τρόποι αύξησης της ποιότητας για όλους' (σ. 5).

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ

Κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του έργου σε μία περίοδο τριών ετών, μία σειρά από εργασίες ολοκληρώθηκαν σε σχέση με την ανάπτυξη του Προφίλ. Αυτές οι βασικές δραστηριότητες περιγράφονται πλήρως σε αυτή την ενότητα με σκοπό να:

- Καταγραφούν με ακρίβεια τα βήματα που οδήγησαν στην ανάπτυξη του πλαισίου και του περιεχομένου του Προφίλ.
- Αναγνωριστούν οι πολύτιμες συνεισφορές των εμπειρογνώμων του έργου που ορίστηκαν από τις χώρες, τις ομάδες φιλοξενίας των 14 επισκέψεων μελέτης των χωρών και τους περισσότερους από 400 εκπροσώπους ενδιαφερομένων μελών κατά την προετοιμασία του Προφίλ που παρουσιάζεται σε αυτό το κείμενο.

Αυτή η ενότητα επομένως παρέχει περιγραφικές πληροφορίες που συνοψίζουν τη διαδικασία ανάπτυξης του Προφίλ.

Στα τέλη του 2009, ένα αρχικό κείμενο εκπονήθηκε από την ομάδα προσωπικού του Φορέα ως κίνητρο για συζητήσεις με τους εμπειρογνώμονες των χωρών. Το κείμενο περιέγραφε ορισμένες προτάσεις κλειδιά και ιδέες σχετικά με τις ικανότητες των εκπαιδευτικών για την ενταξιακή βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών και βασιζόταν σε μία επισκόπηση της σχετικής ερευνητικής και πολιτικής βιβλιογραφίας καθώς και σε εισηγήσεις της Ομάδας Συμβούλων του Προγράμματος.

Μία σειρά από επισκέψεις μελέτης των χωρών προγραμματίστηκαν για το 2010 και το 2011. Όλες οι συμμετέχουσες χώρες κλήθηκαν να υποβάλλουν προτάσεις για την πραγματοποίηση επισκέψεων που θα περιλάμβαναν τα βασικά θέματα του προγράμματος ΕΕΣΖΕ. Οι υποβολές προτάσεων των χωρών τέθηκαν υπό μελέτη από την Ομάδα Συμβούλων και το προσωπικό του προγράμματος και προγραμματίστηκαν επισκέψεις σύμφωνα με τα προκαθορισμένα κριτήρια. Τα κριτήρια περιλάμβαναν τη συνάφεια του προτεινόμενου θέματος, τις δυνατότητες διερεύνησης διαφορετικών προσεγγίσεων για τη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών και μία ισόρροπη γεωγραφική εκπροσώπηση των χωρών.

Κατά τη διάρκεια των πέντε επισκέψεων μελέτης των χωρών που πραγματοποιήθηκαν την Άνοιξη του 2010, ένα προσχέδιο του κειμένου του Προφίλ συζητήθηκε σε συνδυασμό με συγκεκριμένα ζητήματα σχετικά με τη χρήση προσεγγίσεων βασισμένων σε ικανότητες τα οποία εντοπίστηκαν από τις ομάδες φιλοξενίας των χωρών ως ζητήματα-κλειδιά για τις επισκέψεις. Αυτές οι επισκέψεις και τα ζητήματα-κλειδιά ήταν οι εξής:

Belfast, Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία): εξέταση των ικανοτήτων των Εκπαιδευτικών στη Βόρεια Ιρλανδία με σκοπό την ανάπτυξη ενταξιακών επαγγελματιών λαμβάνοντας υπόψη τις ευρύτερες πιθανές συνέπειες για το γενικό εκπαιδευτικό σύστημα που χρειάζεται να εξεταστούν προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να μπορέσουν να εφαρμόσουν τις ικανότητες αυτές με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Porto, Πορτογαλία: διερεύνηση του πως μπορεί να βοηθήσει ένα προφίλ ικανοτήτων την υποστήριξη της ανάπτυξης αντιλήψεων και αξιών καθώς και των γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την ενταξιακή εκπαίδευση.

Eger, Ουγγαρία: διερεύνηση του περιεχομένου που είναι απαραίτητο στο πλαίσιο ενός προφίλ ικανοτήτων, και στη συνέχεια λαμβάνοντας ειδικά υπόψη τη μορφή της βασικής κατάρτισης που είναι κατάλληλη για την ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων στο πλαίσιο ενός τέτοιου προφίλ.

Borås, Σουηδία: εξέταση του πως όλοι οι εκπαιδευτές των εκπαιδευτικών πρέπει να είναι προετοιμασμένοι στο να είναι ενταξιακοί εκπαιδευτικοί· ειδικότερα πως μπορούν να

εργαστούν οι εκπαιδευτές των εκπαιδευτικών με ενταξιακούς τρόπους ούτως ώστε να αποτελέσουν πρότυπα ενταξιακής πρακτικής για τους μαθητές τους.

Utrecht, Ολλανδία: διερεύνηση του πως οι ικανότητες του προφίλ μπορούν να προσαρμοστούν με την ανάπτυξη πολιτικών πρωτοβουλιών για την ενταξιακή εκπαίδευση. Ειδικότερα, διερεύνηση του τι είδους πολιτικό πλαίσιο είναι κατάλληλο για την εφαρμογή ενός τέτοιου προφίλ για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών καθώς και για την ενταξιακή εκπαίδευση.

Οι πληροφορίες σχετικά με όλες τις επισκέψεις του 2010 είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο: <http://www.european-agency.org/agency-projects/Teacher-Education-for-Inclusion>

Και οι πέντε συναντήσεις περιλάμβαναν τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- Παρουσιάσεις από τη χώρα φιλοξενίας σχετικές με τα επιλεγμένα θέματα/πτυχές καθώς και παραδείγματα πρακτικής από τη χώρα τους·
- Σύντομες παρουσιάσεις από κάθε ένα εμπειρογνώμονα του έργου σχετικά με το θέμα της επίσκεψης μελέτης από τη προοπτική της χώρας του·
- Διαδραστικές συζητήσεις με τους εμπειρογνώμονες του έργου και διαφορετικούς ενδιαφερόμενους της χώρας·
- Κλειστές συνεδρίες για τους εμπειρογνώμονες του προγράμματος με σκοπό να συζητήσουν τα σημαντικά μηνύματα αναφορικά με την ανάπτυξη του εγγράφου περιγραφής του Προφίλ.

Εκτός από τους εμπειρογνώμονες των χωρών, πάνω από 100 επαγγελματίες της εκπαίδευσης – συμπεριλαμβανομένων των υπευθύνων χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής, των εκπαιδευτών εκπαιδευτικών, των εκπαιδευόμενων, του προσωπικού του σχολείου, του εξειδικευμένου υποστηρικτικού προσωπικού και εκπροσώπους της κοινότητας-συμμετείχαν στις δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των πέντε επισκέψεων.

Παράλληλα με τους σημαντικούς προβληματισμούς σχετικά με το απαραίτητο περιεχόμενο του κειμένου του Προφίλ, τα βασικά μηνύματα που προκύπτουν από τις πέντε επισκέψεις επικεντρώθηκαν:

- Στο γεγονός ότι οι ικανότητες δεν μπορούν να θεωρηθούν ως μία λίστα ελέγχου η οποία πρέπει 'να δουλευτεί'·
- Στον κρίσιμο ρόλο των θεμελιωδών αξιών και αντιλήψεων για την εκπαίδευση γενικότερα και ειδικότερα αναφορικά με την ενταξιακή εκπαίδευση που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό της ΒΕΕ.

Με βάση τις επισκέψεις μελέτης των χωρών, ένα αναθεωρημένο και εκτενέστερο κείμενο παρουσιάστηκε προς συζήτηση στη συνάντηση σχετικά με το πρόγραμμα στη Ζυρίχη το Φθινόπωρο του 2010. Αυτό το αναθεωρημένο κείμενο διέφερε σημαντικά από τις προηγούμενες εκδοχές του με δύο τρόπους. Πρώτον, προτάθηκε το περιεχόμενο του Προφίλ να επικεντρωθεί στις θεμελιώδεις αξίες για το έργο όλων των εκπαιδευτικών (τρεις παρουσιάστηκαν εκείνη την εποχή). Δεύτερον, έγινε η πρόταση αντί να παρουσιαστούν μεμονωμένες ικανότητες, να προταθούν περιοχές ικανότητας, που θα αποτελούνται από τρία στοιχεία- αντιλήψεις, γνώσεις και δεξιότητες.

Αυτές οι εξελίξεις συμφωνήθηκαν από κοινού από όλους τους εμπειρογνώμονες του έργου και αξιοποιώντας μία λεπτομερή αναθεώρηση του συγκεκριμένου περιεχομένου του κειμένου, εκπονήθηκε ένα νέο επεξεργασμένο Προφίλ. Αυτή η εκδοχή επικεντρώθηκε σε ένα πλαίσιο τεσσάρων θεμελιωδών αξιών σε συνδυασμό με συγκεκριμένες περιοχές ικανότητας στις οποίες στηρίζεται η κάθε επιμέρους αξία.

Αυτό το εκτεταμένο προσχέδιο στη συνέχεια αποτέλεσε τη βάση για μία σειρά από δραστηριότητες 'επικύρωσης' από τις χώρες κατά τη διάρκεια των εννέα επισκέψεων μελέτης χωρών που πραγματοποιήθηκαν το 2011. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του έργου, επικύρωση σήμαινε τη σύμφωνη γνώμη των βασικών ενδιαφερομένων σε σχέση με το προτεινόμενο πλαίσιο αξιών και περιοχών ικανότητας καθώς και με το συγκεκριμένο περιεχόμενο του κειμένου του Προφίλ.

Οι επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν στη *Νικοζία (Κύπρος)*, στη *Valletta (Μάλτα)* και το *Stavanger (Νορβηγία)* κατά τη διάρκεια του Μαρτίου· στη *Riga (Λετονία)* και τη *Rovaniemi (Φιλανδία)* κατά τη διάρκεια του Απριλίου· και στο *Λονδίνο (ΗΒ, Αγγλία)*, την *Pontevedra (Ισπανία)*, το *Esbjerg (Δανία)* και το *Linz (Αυστρία)* κατά τη διάρκεια του Μαΐου του 2011.

Πληροφορίες σχετικά με όλες τις επισκέψεις του 2011 είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο: <http://www.european-agency.org/agency-projects/Teacher-Education-for-Inclusion/country-study-visits>

Σε προετοιμασία των συζητήσεων κατά τη διάρκεια των επισκέψεων, δόθηκαν σε όλους τους συμμετέχοντες (συμπεριλαμβανομένων των βασικών ενδιαφερομένων μερών των χωρών) αντίγραφα του προσχεδίου του κειμένου του Προφίλ – είτε ολόκληρο είτε σε περιληπτική μορφή- πριν από τις συναντήσεις. Επιπλέον, ζητήθηκε από όλους τους εμπειρογνώμονες του έργου να παρουσιάσουν την προοπτική της δικής τους χώρας σχετικά με τη προσέγγιση περιοχών ικανότητας· με σκοπό να περιγράψουν σε πιο βαθμό τέτοιες προσεγγίσεις αντικατοπτρίζονται στη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών και να υπογραμμίσουν συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με τις συζητήσεις αναφορικά με το κείμενο του Προφίλ.

Βασικός στόχος των επισκέψεων μελέτης των χωρών το 2011 ήταν να συγκεντρώσουν πληροφορίες από ένα εύρος διαφορετικών ενδιαφερόμενων μελών στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών σχετικά με το περιεχόμενο και την πιθανή χρησιμότητα του Προφίλ των Ενταξιακών εκπαιδευτικών, κατά τη διάρκεια κάθε μίας από τις επισκέψεις η ομάδα φιλοξενίας οργάνωσαν διάφορες δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν εκπρόσωποι διαφορετικών ομάδων των ενδιαφερόμενων μελών. Οι δραστηριότητες αυτές συμπεριέλαβαν: επισκέψεις και παρατηρήσεις σε σχολεία και τάξεις· επισκέψεις σε ιδρύματα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και παρατήρηση σε τάξεις ΒΕΕ και παρουσιάσεις σχετικά με την πολιτική και πρακτική της χώρας για τη ΒΕΕ.

Το κυριότερο είναι, ότι σε όλες τις επισκέψεις πραγματοποιήθηκε μία σειρά από διαφορετικές συζητήσεις μεταξύ των εμπειρογνομένων του έργου και τα ενδιαφερόμενα μέρα της χώρας για τη ΒΕΕ αναφορικά με το Προφίλ – το περιεχόμενο και την πιθανή χρησιμότητα του. Αυτές οι συζητήσεις ήταν άκρως αλληλεπιδραστικές και πήραν τη μορφή ομάδων εργασίας όπου τα ενδιαφερόμενα μέλη ενθαρρύνθηκαν προκειμένου να παρέχουν τα σχόλια τους και οι εμπειρογνώμονες του έργου και το προσωπικό της ομάδας λειτούργησαν ως 'συσκευές εγγραφής' των σχολίων τους.

Αυτές οι δραστηριότητες συζητήσεις κυμαίνονταν από συνομιλίες σε μικρές ομάδες, μέχρι εκτενείς συζητήσεις ολομέλειας με κοινό άνω των 50 εκπροσώπων των ενδιαφερόμενων ομάδων.

Παράλληλα με τους εμπειρογνώμονες των χωρών του έργου, στις εννέα επισκέψεις συμμετείχαν πάνω από 300 συμμετέχοντες. Αυτοί συμπεριελάμβαναν:

- Μαθητές (με και χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες), τους γονείς τους και άλλα μέλη της οικογένειας·
- Εκπροσώπους της τοπικής κοινότητας·

- Εκπαιδευτικούς, διευθυντές, εξειδικευμένους εκπαιδευτικούς και υποστηρικτικό προσωπικό·
- Μέλη διεπιστημονικών ομάδων (συμπεριλαμβανομένων των σχολικών ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και επαγγελματιών του τομέα της υγείας·
- Επιθεωρητές σχολείων, διοικητές της τοπικής κοινότητας και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής·
- Νέο-καταρτισμένους εκπαιδευτικούς·
- Εκπαιδευτές εκπαιδευτικών – οι οποίοι σπουδάζουν τόσο στη ΒΕΕ όσο και σε ενδοσχολικά εκπαιδευτικά προγράμματα·
- Εκπαιδευτές εκπαιδευτικών που εργάζονται σε ενταξιακά, ειδικά και τεχνικά προγράμματα·
- Υψηλόβαθμα στελέχη των ιδρυμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών (πρυτάνεις, κοσμήτορες, πρόεδροι των σχολών και των τμημάτων)·
- Υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε εθνικό επίπεδο για την ενταξιακή εκπαίδευση και την εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

Μία σειρά από σημαντικά στοιχεία εντάχθηκαν στις επισκέψεις μελέτης των χωρών το 2011 τα οποία υποστήριξαν την επικύρωση του κειμένου του προφίλ και όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη συμμετείχαν στις συναντήσεις και τις συζητήσεις. Επιπλέον, σε όλες τις επισκέψεις οι εμπειρογνώμονες του έργου και ορισμένοι συμμετέχοντες ενδιαφερόμενοι συμπλήρωσαν ένα πρότυπο έντυπο για τη συγκέντρωση σχολίων σχετικά με το Προφίλ. Αυτό το πρότυπο έντυπο παρουσιάζεται στο Παράρτημα 3 στη σελίδα 52.

Επιπλέον, οι επισκέψεις ομαδοποιήθηκαν σε δύο φάσεις συλλογής πληροφοριών:

Συλλογή πληροφοριών για την επικύρωση: αξιοποιώντας το συμφωνημένο πρότυπο έγγραφο, τα σχόλια σχετικά με το προφίλ συγκεντρώθηκαν κατά τη διάρκεια των επισκέψεων στην Κύπρο, τη Μάλτα, τη Νορβηγία, τη Λετονία και τη Φιλανδία και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η ανάλυση τους από την ομάδα του προσωπικού του έργου με σκοπό να εντοπιστούν τα ζητήματα και οι ιδέες που αναδύονται από τις επισκέψεις.

Επαλήθευση των πληροφοριών: οι βασικές τάσεις και τα μηνύματα που αναδύονται από τις πρώτες επισκέψεις παρουσιάστηκαν στους συμμετέχοντες κατά τις επισκέψεις στη Δανία, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία) και την Αυστρία. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να σχολιάσουν συγκεκριμένα τις τάσεις που εντοπίζονται στην πρώτη φάση των επισκέψεων με σκοπό να διερευνήσουν το κατά πόσο τα ευρήματα μπορούν να επαληθευτούν ή να ακυρωθούν.

Συνολικά 71 γραπτές απαντήσεις, κυρίως χρησιμοποιώντας το πρότυπο έγγραφο για την επανατροφοδότηση και τα σχόλια, συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν 37 κατά τη διάρκεια της φάσης επικύρωσης και 34 κατά τη φάση εξακρίβωσης των στοιχείων.

Αυτό το μοτίβο των δύο φάσεων δραστηριοτήτων συλλογής δεδομένων, καθώς και η προκαθορισμένη δομή των επισκέψεων και οι διαφορετικούς συμμετέχοντες επέτρεπαν τη χρήση διαφορετικών μορφών τριγωνοποίησης των δεδομένων (πληροφοριών). Ο Denzin (1979) αρχικά αναγνώρισε τέσσερις τύπους τεχνικής της τριγωνοποίησης των δεδομένων, οι οποίες συζητήθηκαν πρόσφατα από τους Creswell and Miller (2000) ανάμεσα σε πολλούς άλλους. Οι δύο από αυτές τις τεχνικές αξιοποιήθηκαν στις επισκέψεις: *τριγωνοποίηση των δεδομένων* (η ίδια διαδικασία συλλογής δεδομένων η οποία επαναλήφθηκε εννέα φορές) και *τριγωνοποίηση των δεδομένων από διαφορετικούς ερευνητές* (δύο υπεύθυνοι διαχειριστές του προγράμματος και εννέα ομάδες εμπειρογνομένων που χρησιμοποίησαν όλοι τα ίδια εργαλεία συλλογής δεδομένων).

Η ανάλυση των πληροφοριών από τις εννέα επισκέψεις οδήγησαν στα ακόλουθα βασικά συμπεράσματα:

- Συμφωνήθηκε από κοινού το βασικό πλαίσιο του Προφίλ το οποίο βασίστηκε σε τέσσερις θεμελιώδεις αξίες και αντίστοιχες περιοχές ικανότητας·
- Όλες οι περιοχές ικανότητας του προσχεδίου συμφωνήθηκαν από κοινού σε όλες τις επισκέψεις. Ωστόσο, η συζήτηση επικεντρώθηκε στην προσθήκη περισσότερων περιοχών ικανότητας·
- Μία σειρά από ζητήματα επισημάνθηκαν σε σχέση με τις επιπτώσεις της εφαρμογής του Προφίλ. Προτάθηκε το υλικό που υπήρχε ήδη στο προσχέδιο του Προφίλ να επανεξεταστεί και να συμπεριληφθεί ως ξεχωριστή ενότητα στην οποία να περιγράφονται οι παράγοντες που υποστηρίζουν την εφαρμογή του Προφίλ.

Οι διάφορες εισηγήσεις από τις επισκέψεις του 2011 οδήγησαν στην τελική εκδοχή του Προφίλ. Αυτό στάλθηκε προς σχολιασμό σε όλους τους εκπροσώπους του Φορέα και τους εμπειρογνώμονες των χωρών στις αρχές του 2012. Το τελικό κείμενο παρουσιάστηκε και στο συνέδριο διάχυσης των πληροφοριών του προγράμματος ΕΕΣΖΕ, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες την Άνοιξη του 2012.

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου, εκτός από το γεγονός ότι οι εμπειρογνώμονες του έργου είχαν μία τελευταία ευκαιρία να σχολιάσουν το κείμενο, δομημένες σκέψεις σε σχέση με τη δυνητική αξία του Προφίλ παρουσιάστηκαν από: εκπροσώπους της UNESCO και της UNICEF CEE/CIS, καθώς και ομιλητές οι οποίοι εκπροσωπούσαν τους βασικούς εργοδότες της εκπαίδευσης, νέο καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί και εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί.

(Πληροφορίες σχετικά με το συνέδριο και τις εισηγήσεις όλων των ομιλητών είναι διαθέσιμες από τον ιστότοπο: <http://www.european-agency.org/agency-projects/teacher-education-for-inclusion/dissemination-conference>)

Τα σχόλια και οι συλλογισμοί από όλες τις δραστηριότητες του έργου χρησιμοποιήθηκαν ως βάση για την ανάπτυξη του τελικού Προφίλ και του υποστηρικτικού υλικού που παρουσιάστηκε πλήρως σε αυτό το κείμενο.

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ

Κατά τη διάρκεια της κεντρικής ομιλίας στη συνάντηση του έργου στη Ζυρίχη το Φθινόπωρο του 2010, ο κεντρικός ομιλητής Tony Booth πρότεινε ότι: 'Η δύναμη που έχουμε ως εκπαιδευτικοί είναι να εμπλέκουμε άλλους σε διάλογο – αυτό είναι όλο'.

Αυτό το σκεπτικό απεικονίζει τις προθέσεις του κείμενου του προφίλ – να εμπλέξει άλλους σε διάλογο. Υπάρχει η ελπίδα ότι το ίδιο το Προφίλ καθώς και το υποστηρικτικό υλικό θα αξιοποιηθεί με διαφορετικούς τρόπους με σκοπό να ενημερώσει το έργο που πραγματοποιείται σε εθνικό, Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο σχετικά με την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης. Παγκοσμίως υπάρχει μία κοινή ανησυχία σχετικά με την ενίσχυση των ικανοτήτων για την ενταξιακή πρακτική. Το έργο του Προφίλ παρέχει ένα πιθανό σημείο αφετηρίας ή επέκτασης των συζητήσεων όχι μόνο σχετικά με τους εκπαιδευτικούς αλλά σχετικά με τον ευρύτερο στόχο της ενταξιακής εκπαίδευσης.

Ωστόσο, θα πρέπει να γίνει σαφές ότι το σύντομο αυτό έγγραφο δεν είναι ένα τελικό προϊόν το οποίο μπορεί να 'μεταφυτευτεί' στο πλαίσιο μιας χώρας. Αναπτύχθηκε με σκοπό να κινητοποιήσει τη συζήτηση ούτως ώστε να οδηγήσει τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής και τους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών να εξελίξουν τη σκέψη τους. Το Προφίλ είναι διαθέσιμο και σε μία εκδοχή μη κατοχυρωμένων πνευματικών δικαιωμάτων σε μια προσπάθεια να ενισχυθεί πρακτικά αυτός ο στόχος.

Πολλά από τα ζητήματα σχετικά με το τι σημαίνει αποτελεσματικότητα στη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών επισημαίνονται στο πλαίσιο αυτού του εγγράφου και απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση. Τα ζητήματα που τίθενται παρακάτω παρουσιάζονται ως κεντρικά στις συζητήσεις σχετικά με τη πιθανή ανάπτυξη του Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών:

(i) Υπάρχει μία εν εξελίξει, αλλά ακόμα αρκετά περιορισμένη, ερευνητική βάση που τεκμηριώνει το πώς οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται σε ενταξιακά πλαίσια προετοιμάζονται – ή θα έπρεπε να προετοιμάζονται – για τη δουλειά τους. Αυτό το γεγονός αναγνωρίζεται από τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την Κοινωνική Διάσταση της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης (2010) όπου αναφέρεται η ανάγκη για: 'διεύρυνση της γνωσιακής βάσης σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς και τη διασφάλιση ευρείας διάχυσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων' (σ.9).

Η συνθετική έκθεση του έργου ΕΕΣΖΕ προχωράει παραπέρα υποστηρίζοντας ότι: 'Είναι απαραίτητο να εκπονηθούν έρευνες σχετικά με την αποτελεσματικότητα διαφορετικών οδών διδασκαλίας και οργάνωσης των μαθημάτων, του περιεχομένου και της παιδαγωγικής για τη βέλτιστη ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες όλων των μαθητών' (σ. 72).

Το προφίλ των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών – αντιλήψεις, γνώσεις και δεξιότητες – φαίνεται να αποτελεί μία σημαντική περιοχή για μελλοντική έρευνα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της πολιτικής για τη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών και την εφαρμογή της. Όπως προτείνει η Δράση Συνεργατικής Μάθησης του 2011, '... ένα πλαίσιο ικανοτήτων των εκπαιδευτικών δεν αποτελεί πανάκεια. Είναι μόνο ένα από μία σειρά εργαλείων που μπορούν να αξιοποιηθούν για να υποστηρίξουν τον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών και να προωθήσουν την ποιότητα στην εκπαίδευση.' (σ. 6). Η μελλοντική έρευνα χρειάζεται να επικεντρωθεί στη συστηματική αξιολόγηση του Προφίλ στο πλαίσιο συγκεκριμένων προγραμμάτων ΒΕΕ, καθώς και μέσα από ευρύτερες συστημικές προοπτικές.

(ii) Πολλές χώρες αναθεωρούν τη δομή της ΒΕΕ και συζητούν που και από ποιόν θα πρέπει να παραδίδεται η ΒΕΕ (πανεπιστήμια και/ή σχολεία). Η δομή των κύκλων

σπουδών και το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών επίσης βρίσκονται υπό συζήτηση και πολλές από τις προτεινόμενες αναθεωρήσεις ευθυγραμμίζονται με την ενταξιακή προσέγγιση. Η έκθεση του ΟΟΣΑ *‘Οι εκπαιδευτικοί έχουν σημασία’* το 2005 ασχολείται με *‘την αλλαγή έμφασης στη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών’* και προτείνει ότι: *‘δεν είναι ρεαλιστικό να αναμένουμε ότι οποιοδήποτε πρόγραμμα βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, όσο υψηλής ποιότητας και αν είναι, θα μπορέσει να αναπτύξει πλήρως τις ικανότητες των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών... αντί να αποτελεί το κύριο ή πράγματι το μοναδικό προσόν των εκπαιδευτικών, η βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών ξεκινά τώρα να προβάλλεται ως το σημείο αφετηρίας και εισόδου στο επάγγελμα και η πλατφόρμα πάνω στην οποία οι εκπαιδευτικοί θα χτίζουν τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξή τους.’* (σ. 134).

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών έχει αναπτυχθεί ως αποτέλεσμα συζητήσεων σχετικά με τη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών. Ωστόσο ο δυνητικά μακροπρόθεσμος ρόλος του στην παροχή ευκαιριών συνεχιζόμενης επαγγελματικής εξέλιξης για τους εκπαιδευτικούς τονίστηκε από τους συμμετέχοντες στις δραστηριότητες του προγράμματος ΕΕΣΖΕ και απαιτείται περαιτέρω εργασία σχετικά με το Προφίλ ως εργαλείο για ευκαιρίες εξέλιξης των εκπαιδευτικών.

(iii) Τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου (2010) επισημαίνουν την ανάγκη για: *‘Προώθηση του ρόλου της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως βασικά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων της κοινωνικής ένταξης και της διαδικασίας κοινωνικής προστασίας’* (σ. 10). Αυτό αντηχεί στη συνθετική έκθεση του έργου ΕΕΣΖΕ, όπου δηλώνεται ότι: *‘Τα οφέλη αύξησης της ένταξης, που συνδέονται με άλλες προτεραιότητες όπως η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική συνοχή, είναι μακροπρόθεσμα και αποτελούν επένδυση για την προσχολική εκπαίδευση και ένα αυξανόμενο ενταξιακό εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να οδηγήσει σε έναν αποτελεσματικότερο τρόπο διαχείρισης των πόρων από τις βραχυπρόθεσμες πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στο να ‘καλύψουν κενά’ ή να υποστηρίξουν συγκεκριμένες περιθωριοποιημένες ομάδες’* (σ. 77).

Σε όλη τη διαδικασία ανάπτυξης του Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών, ένα μήνυμα επαναλαμβάνεται από τους εμπειρογνώμονες του έργου και τα ενδιαφερόμενα μέρη των χωρών ότι δυνητικά η εκπαίδευση εκπαιδευτικών θα μπορεί να αξιοποιηθεί ως μοχλός αλλαγής του εκπαιδευτικού συστήματος και να προωθήσει την ενταξιακή πρακτική. Αυτό υποστηρίζεται και από τη συνθετική έκθεση του έργου (2011): *‘αναγνωρίζεται ευρέως η ανάγκη να αντικατασταθεί η «αντισταθμιστική υποστήριξη» με μεταρρυθμίσεις στον τρόπο διδασκαλίας και μάθησης και με την επίδειξη επιμέλειας ως προς το περιβάλλον προκειμένου να αυξηθεί η ικανότητα των σχολείων να ανταποκρίνονται στη διαφορετικότητα’* (σ. 17).

Η συνθετική έκθεση του έργου ΕΕΣΖΕ συζητά τις βασικές προκλήσεις για τη ΒΕΕ σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες. Εργασία στο πλαίσιο του έργου επισημαίνει ότι μεμονωμένοι εκπαιδευτικοί δε μπορούν να προβληθούν ως παράγοντες για τη συστημική αλλαγή στην εκπαίδευση, αλλά μπορούν να θεωρηθούν ως κρίσιμοι παράγοντες που συνεισφέρουν στην απαραίτητη συστημική αλλαγή. Οι εκπαιδευτικοί που προετοιμάζονται προκειμένου να εργαστούν αποτελεσματικά με ένα εύρος διαφορετικών αναγκών των μαθητών μπορεί να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές για την ενταξιακή εκπαίδευση – κάθε πράξη που υποστηρίζει την ενταξιακή εκπαίδευση έχει σημασία και όλοι οι παράγοντες της εκπαίδευσης μπορούν να κάνουν τη διαφορά βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Η έκθεση του ΟΟΣΑ (2005) υποδηλώνει ότι: *‘Η διδασκαλία είναι μία σύνθετη εργασία, και δεν υπάρχει ένα μοναδικό σύνολο χαρακτηριστικών και συμπεριφορών των εκπαιδευτικών το οποίο να είναι καθολικά αποτελεσματικό για όλους τους τύπους μαθητών και μαθησιακών περιβαλλόντων’* (σ. 134). Ενώ το επιχείρημα αναφορικά με την

πολυπλοκότητα της διδασκαλίας είναι αποδεκτό, αποτελεί ισχυρισμό αυτού του κειμένου ότι είναι πιθανόν να εντοπιστούν οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας (στάσεις, γνώσεις και δεξιότητες) οι οποίες είναι απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να εργαστούν αποτελεσματικά σε ενταξιακές τάξεις.

Η Διεθνής Επιτροπή της UNESCO για την εκπαίδευση του 21^{ου} Αιώνα (Delors κ.α., 1999) προβάλλει τη μάθηση μέσα από τη ζωή και τη συμμετοχή στην κοινωνία της μάθησης ως το κλειδί για την ανταπόκριση στις προσκλήσεις που προκύπτουν σε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο. Η Επιτροπή δίνει έμφαση σε τέσσερις πυλώνες μάθησης: 'μαθαίνω να ζώ μαζί με τον άλλο', 'μαθαίνω να μαθαίνω', 'μαθαίνω να κάνω', και 'μαθαίνω να είμαι'. Αυτοί οι πυλώνες φαίνεται να είναι σχετικοί με όλους τους εκπαιδευτικούς, καθώς και τους μαθητές στα Ευρωπαϊκά σχολεία και τις τάξεις.

Η συνθετική έκθεση του έργου ΕΕΣΖΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ανάγκη για: 'αυστηρή, μακροπρόθεσμη έρευνα με σκοπό τη διερεύνηση... Των περιοχών ικανότητας που είναι απαραίτητες για τη ποιότητα, την ενταξιακή πρακτική με σκοπό να συνθέσουν συνεπή συμπεράσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και την πρακτική των νέων εκπαιδευτικών [και] Τους αποτελεσματικότερους τρόπους επιρροής των ικανότητας των εκπαιδευτικών (αξίες, στάσεις, δεξιότητες, γνώση και κατανόηση) δηλαδή του περιεχομένου, της παιδαγωγικής και της αξιολόγησης που θα τους προετοιμάσουν για την ενταξιακή πρακτική' (σ. 72).

Το Προφίλ που παρουσιάζεται στο παρόν έγγραφο αναπτύχθηκε ως το πρώτο βήμα προς αυτήν την απαραίτητη έρευνα. Αναπτύχθηκε σε Ευρωπαϊκό επίπεδο ως ένα συγκεκριμένο εργαλείο το οποίο μπορεί να δομηθεί περαιτέρω και στη συνέχεια να αξιοποιηθεί σε διαφορετικά πλαίσια στις χώρες για να υποστηρίξει τη μετακίνηση προς την κατεύθυνση μεγαλύτερης ένταξης και ποιότητας στη διδακτική πρακτική.

Η πρόκληση για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών που υπογραμμίζεται στο Προφίλ είναι ότι η ενταξιακή εκπαίδευση είναι για όλους τους εκπαιδευτικούς και μαθητές. Υπάρχει η ελπίδα ότι το Προφίλ μπορεί να αξιοποιηθεί από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών για να κινητοποιήσει συζητήσεις και έρευνες πάνω στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης ως μοχλός για συστημική αλλαγή στη πολιτική και πρακτική στις χώρες καθώς και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Bergan, S. και Damian, R., 2010. *Higher education for modern societies: competences and values* [Ανώτερη Εκπαίδευση στις μοντέρνες κοινωνίες: ικανότητες και αξίες] Συμβούλιο της Ευρώπης Σειρά ανώτερης εκπαίδευσης N. 15
- Booth, T., 2010. *Teacher Education for Inclusion: How can we know it is of high quality?* [Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης: Πώς μπορούμε να γνωρίζουμε ότι είναι υψηλά ποιοτική;] Εναρκτήρια ομιλία στο Συνέδριο του έργου Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης. Ζυρίχη, Σεπτέμβριος 2010. Διαθέσιμο κατόπιν αιτήσεως από τη Γραμματεία του Φορέα secretariat@european-agency.org
- Creswell, J.W. και Miller, D.L., 2000. Determining Validity in Qualitative Inquiry [Καθορισμός της Εγκυρότητας στην Ποιοτική Έρευνα] *Theory Into Practice*, Τεύχος 39, N. 3, Καλοκαίρι 2000, Τμήμα Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο του Οχάιο
- Delors, J. κ.α., 1996. *Learning, the treasure within* [Μάθηση, ο κρυμμένος θησαυρός] Έκθεση στην UNESCO της Διεθνούς Επιτροπής για την Εκπαίδευση στον Εικοστό Πρώτο Αιώνα. Παρίσι, Γαλλία: UNESCO
- Denzin, N. K., 1979. *The research act: A theoretical introduction to sociological methods* [Ερευνητική πράξη: Μία θεωρητική εισαγωγή στις κοινωνιολογικές μεθόδους] New York: McGraw-Hill
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009. *Στρατηγικό πλαίσιο για την εκπαίδευση και την κατάρτιση*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ηλεκτρονική πηγή είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ- Εκπαίδευση και Πολιτισμός, 2010. *Βελτίωση της Ποιότητας των Εκπαιδευτικών: Η ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Έγγραφο το οποίο εκπονήθηκε από τον Holdsworth, P., και αποτελεί σύνοψη των προτεραιοτήτων για τη βελτίωση της ποιότητας της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών όπως ορίστηκαν από τους Υπουργούς Παιδείας στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου τον Νοέμβριο του 2007, του 2008 και του 2009
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Εκπαίδευση και Πολιτισμός, 2011. Θεματική Ομάδα Εργασίας 'Επαγγελματική Ανάπτυξη του Εκπαιδευτικού': Έκθεση της Δραστηριότητας Ομαδικής Μάθησης: *Πολιτικές Προσεγγίσεις για τον Ορισμό και την Περιγραφή των Ικανοτήτων των Εκπαιδευτικών*
- Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή, 2011. *Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης σε όλη την Ευρώπη – Προκλήσεις και Ευκαιρίες*. Οντένσε, Δανία: Ευρωπαϊκός Φορέας για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή
- Ηνωμένα Έθνη (επ.) 2006. Σύμβαση για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Νέα Υόρκη: Ηνωμένα Έθνη
- Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό, (UNESCO), 2009. *Πολιτικές Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με την Ένταξη στην Εκπαίδευση*, Παρίσι: Paris: UNESCO
- Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, 2005. *Οι εκπαιδευτικοί έχουν σημασία: Προσέλκυση, Ανάπτυξη και Διατήρηση Αποτελεσματικών Εκπαιδευτικών*. Παρίσι: ΟΟΣΑ
- Ouane, A., 2008. *Creating education systems which offer opportunities for lifelong learning* [Δημιουργώντας ενταξιακά συστήματα που προσφέρουν ευκαιρίες δια βίου μάθησης]. Κείμενο εισήγησης το οποίο παρουσιάστηκε στο Διεθνές Συνέδριο της

- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 2011. *Παγκόσμια Έκθεση για την Αναπηρία*. Γενεύη: Ελβετία. ΠΟΥ
- Ryan, T.G., 2009. An analysis of pre-service teachers' perceptions of inclusion. *Journal of Research in Special Education Needs*, 9 (3), 180–187
- Shulman, L., 2007. *Keynote lecture to American Association of Colleges for Teacher Education Annual Conference* [Εναρκτήρια Ομιλία στο Ετήσιο Συνέδριο της Αμερικανική Ένωσης Κολλεγίων για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών] Νέα Ορλεάνη, Φεβρουάριος 2007
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνερχομένων στο Πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών (Επίσημη Εφημερίδα (ΟJ) C 300, 12.12.2007)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνερχομένων στο Πλαίσιο του Συμβουλίου της 21^{ης} Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την προετοιμασία των νέων ανθρώπων για τον 21^ο αιώνα: ένα πρόγραμμα Ευρωπαϊκής συνεργασίας στο σχολείο (ΟJ 2008/C 319/08)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνερχομένων στο Πλαίσιο του Συμβουλίου της 26^{ης} Νοεμβρίου 2009 σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και των διευθυντών των σχολείων (ΟJ 2009/C 302/04)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνερχομένων στο Πλαίσιο του Συμβουλίου της 2 Μαΐου 2009 σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο Ευρωπαϊκής συνεργασίας στην εκπαίδευση και την κατάρτιση ('ΕΚ 2020') (2009/C 119/02)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνερχομένων στο Πλαίσιο του Συμβουλίου, 2010. σχετικά με την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. 3013^η Συνάντηση για την Εκπαίδευση, τη Νεολαία και τον Πολιτισμό στις Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2010
- Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης (2006/962/EC)
- Towards shared descriptors for Bachelors and Masters* [Προς κοινές περιγραφές των Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών], Μία έκθεση της άτυπης επιτροπής Κοινή Πρωτοβουλία για τη Ποιότητα, Δεκέμβριος 2003. Η ηλεκτρονική πηγή είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο: http://www.verbundprojekt-niedersachsen.uni-oldenburg.de/download/Dokumente/Studium_Lehre/share_%20descriptorsbama.pdf
- UNESCO σχετικά με την Εκπαίδευση 'Ενταξιακή εκπαίδευση: ο τρόπος του μέλλοντος' 48^η ενότητα. Γενεύη, 25–28 Νοεμβρίου 2008
- UNESCO-IBE, 2008. *Συμπεράσματα και Προτάσεις της 48^{ης} Διεθνούς Συνόδου σχετικά με την Εκπαίδευση*. Γενεύη, Ελβετία. UNESCO IBE.ED/BIE/ CONFINTED 48/5
- UNICEF και UNESCO, 2007. *Μία Προσέγγιση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Εκπαίδευση για Όλους: Ένα πλαίσιο για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των παιδιών στην εκπαίδευση και των δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εκπαίδευσης*. UNICEF, Νέα Υόρκη και UNESCO, Παρίσι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΕΕ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Χώρα	Ικανότητες όπως περιγράφονται στην εθνική πολιτική/ αξιοποιούνται στη ΒΕΕ	Ικανότητες που καλύπτουν την ενταξιακή εκπαίδευση
Αυστρία	Η νομοθεσία ορίζει ότι όλοι οι κύκλοι σπουδών θα πρέπει να χρησιμοποιούν ικανότητες. Οι οποίες καθορίζονται από το κάθε ΑΕΙ.	Ναι
Βέλγιο (Γαλλόφωνη Κοινότητα)	Καμία	Όχι
Βέλγιο (Φλαμανδική Κοινότητες)	Πλαίσιο των Ικανοτήτων των Εκπαιδευτικών (2007) για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Ναι, υπό τους όρους των ίσων ευκαιριών
Γαλλία	10 δεξιότητες προσδιορίζονται κεντρικά για τους εκπαιδευτικούς	Λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορετικότητα των μαθητών
Γερμανία	Τα πρότυπα ορίστηκαν από την Τακτική Διάσκεψη των Υπουργών το 2004. Έγγραφο στρατηγικής 2010	Ανάπτυξη της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης ως μέρος της ΒΕΕ
Δανία	Οι ικανότητες για τους εκπαιδευόμενους εκπαιδευτικούς ορίζονται από τη νομοθεσία (Διάταγμα νομ. 408 της 11 ^{ης} Μαΐου 2009)	Ικανότητες στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση
Ελβετία	Αξιοποιούνται από μεμονωμένα ΑΕΙ	Περίπου 5% των μαθημάτων
Εσθονία	Επαγγελματικά Στάνταρντ Εκπαιδευτικών (2005 και 2006) συν Στρατηγική της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών 2009–2013	Πέντε σχετικοί τομείς επισημαίνονται στην έκθεση μελέτης της χώρας
ΗΒ (Αγγλία)	Φορέας Ανάπτυξης των Στάνταρντ των Εκπαιδευτικών. Τα ΑΕΙ είναι υπεύθυνα για την ανταπόκριση αυτών.	Ναι – είναι διαθέσιμα πολλά μαθήματα ΕΕΑ
ΗΒ (Βόρεια Ιρλανδία)	Το Συμβούλιο των Εκπαιδευτικών καθορίζει τις ικανότητες διδασκαλίας (2007)	Ναι
ΗΒ (Ουαλία)	Συνέλευση της Κυβέρνησης της Ουαλίας- Πρότυπα όμοια με του ΗΒ (Αγγλία)	Ναι
ΗΒ (Σκωτία)	Το Συμβούλιο Γενικής Διδακτικής της Σκωτίας θέτει τα πρότυπα (αθροιστικά αποτελέσματα). Τα ΑΕΙ αποφασίζουν το περιεχόμενο	Ναι – το Εθνικό Πλαίσιο για την ένταξη (http://www.frameworkforinclusion.org/) συνδέει τα πρότυπα για την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε όλα τα επίπεδα με μία προσέγγιση της ένταξης βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα και μία ατζέντα κοινωνικής δικαιοσύνης που προωθεί στρατηγικές διδασκαλίας και μάθησης που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη ικανότητας μάθησης για όλους
Ιρλανδία	Το Συμβούλιο των Εκπαιδευτικών καθορίζει τα απαιτούμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Ναι

Ισλανδία	Υπάρχουν κεντρικές απαιτήσεις αλλά οι αποφάσεις λαμβάνονται σε τοπικό επίπεδο	Έχει ενσωματωθεί ορισμένο σχετικό περιεχόμενο, περισσότερο εξειδικευμένο
Ισπανία	Κεντρικά θεσμοθετημένες (2007)	Ναι αλλά κατόπιν αιτήσεως – η Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση είναι ένα 'θέμα' της βασικής κατάρτισης
Κύπρος	Όχι . Τα ΑΕΙ καθορίζουν το περιεχόμενο	Ορισμένα υποχρεωτικά μαθήματα σχετικού περιεχομένου συν μαθήματα επιλογής
Λετονία	Τα πρότυπα/ικανότητες βρίσκονται υπό αναθεώρηση – τα πανεπιστήμια αποφασίζουν το περιεχόμενο	Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, ορισμένο περιεχόμενο σχετικά με τις στάσεις
Λιθουανία	Το Προφίλ Ικανοτήτων του Επαγγέλματος του Εκπαιδευτικού (2007) συν τα Πρότυπα της Κατάρτισης Εκπαιδευτικών	Ναι – το περιεχόμενο ποικίλει ανάμεσα στα πανεπιστήμια
Λουξεμβούργο	Το περιεχόμενο καθορίζεται από το Υπουργείο. Προσέγγιση ικανοτήτων για τη γενική εκπαίδευση.	Η ένταξη καλύπτεται στους κύκλους σπουδών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση – ελάχιστα για τη δευτεροβάθμια
Μάλτα	Ικανότητες ορίζονται για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση	Ναι
Νορβηγία	Τα μαθησιακά αποτελέσματα για τους εκπαιδευτικούς καθορίζονται από το Εθνικό Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών	Ναι
Ολλανδία	Οι ικανότητες και οι επαγγελματικοί ρόλοι περιγράφονται. Το περιεχόμενο αποφασίζεται από το κάθε ΑΕΙ	Η εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση περιλαμβάνεται στον κύκλο σπουδών για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση
Ουγγαρία	Τα πρότυπα και οι βασικές ικανότητες περιγράφονται	Περιλαμβάνει προσαρμογές στις ατομικές απαιτήσεις.
Πολωνία	Οι γενικές ικανότητες καθορίζονται από επιτροπές εμπειρογνομόνων που εκλέγονται από τα συμβούλια των Σχολών	Δεν προσδιορίζονται σαφώς αλλά τα μαθήματα περιλαμβάνουν ολόένα και περισσότερο σχετικό περιεχόμενο
Πορτογαλία	Οι γενικές ικανότητες καθορίζονται από τη νομοθεσία αλλά τα ΑΕΙ διατηρούν την αυτονομία να αποφασίσουν πως θα ανταποκριθούν σε αυτές	Περιλαμβάνει βασικά σημεία σχετικά με την ενταξιακή εκπαίδευση
Σλοβενία	Αποφάσεις του κάθε ΑΕΙ	Ναι – κάποιες σε νέα προγράμματα μετά τη συνθήκη της Μπολόνια
Σουηδία	Δεν είναι κεντρικά θεσμοθετημένες	Ναι
Τσέχική Δημοκρατία	Τα γενικά πρότυπα και οι βασικές ικανότητες που αναπτύσσονται ως τη βάση των ελάχιστων επαγγελματικών προσόντων, καθορίζονται από τη νομοθεσία (τα ΑΕΙ διαφέρουν λόγω των απαιτήσεων Διαπίστευσης του Διοικητικού Συμβουλίου)	Παρέχεται η βάση για την ενταξιακή εκπαίδευση
Φιλανδία	Δεν είναι κεντρικά καθορισμένες αλλά υπάρχουν εθνικές οδηγίες	Βασικές σπουδές ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης κατά μήκος όλης της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – ΒΕΛΤΙΩΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Αυτό το σύντομο κείμενο εκπονήθηκε από τον Paul Holdsworth, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ-Εκπαίδευση και Πολιτισμός το 2010 ως συμβολή στις συζητήσεις του έργου Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης. Αυτό το σημείωμα συνοψίζει τις προτεραιότητες για τη Βελτίωση της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών όπως ορίστηκαν από τους Υπουργούς Παιδείας στα κείμενα των τριών βασικών Συμπερασμάτων του Συμβουλίου:

Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών (Επίσημη Εφημερίδα C 300, 12.12.2007). ('07' στην παρακάτω λίστα)

Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου στις 21 Νοεμβρίου 2008 σχετικά με την προετοιμασία των νέων ανθρώπων για τον 21^ο αιώνα: μία ατζέντα για την Ευρωπαϊκή συνεργασία στα σχολεία (OJ 2008/C 319/08) ('08' στην παρακάτω λίστα)

Συμπεράσματα του Συμβουλίου, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου στις 26 Νοεμβρίου 2009 σχετικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και των διευθυντών των σχολείων (OJ 2009/C 302/04) ('09' στην παρακάτω λίστα)

1. Προώθηση των επαγγελματικών αξιών και στάσεων

- Προώθηση μίας κουλτούρας αναστοχασμού της πρακτικής (07)
- Οι εκπαιδευτικοί να είναι αυτόνομοι μαθητές (07)
- Οι εκπαιδευτικοί να εμπλακούν στην έρευνα, (07) να αναπτύξουν νέες γνώσεις (07) να καινοτομούν (07)
- Οι εκπαιδευτικοί να λάβουν μέρος στην ανάπτυξη του σχολείου (07)
- Οι εκπαιδευτικοί να συνεργάζονται με συναδέλφους, γονείς, κτλ. (07)
- Τα Κράτη Μέλη να αυξήσουν σημαντικά την κινητικότητα μάθησης των εκπαιδευτικών ώστε να αποτελεί τη νόρμα, και όχι την εξαίρεση (08) (09)

2. Βελτίωση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών

- Οι εκπαιδευτικοί να έχουν εξειδικευμένες γνώσεις των θεμάτων (07) συν
- Απαραίτητες παιδαγωγικές δεξιότητες (07) π.χ. :
  - Να διδάσκουν σε ετερογενείς τάξεις (07)
  - Να αξιοποιούν τις ΤΠΕ (07)
  - Να διδάσκουν εγκάρσιες ικανότητες (07)
  - Να δημιουργούν ασφαλή και ελκυστικά σχολεία (07)

3. Αποτελεσματική πρόσληψη και επιλογή για την προώθηση της ποιότητας στην εκπαίδευση

- Τα Κράτη Μέλη να προσελκύσουν, διατηρήσουν τους καλύτερους υποψήφιους (09)
- Τα Κράτη Μέλη να αναθεωρήσουν τις πολιτικές πρόσληψης, τοποθέτησης, διατήρησης και κινητικότητας (08)
- Τα Κράτη Μέλη να προωθήσουν τη διδασκαλία ως μία ελκυστική σταδιοδρομία (07) / επάγγελμα (08)

4. Βελτίωση της ποιότητας της Βασικής Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών

- Το πτυχίο ΑΕ είναι απαραίτητο για την επαγγελματική σταδιοδρομία του εκπαιδευτικού (07)· αναλογιστείτε την αύξηση του επιπέδου των προσόντων που απαιτούνται για να εργαστεί κάποιος ως εκπαιδευτικός (07)
- Τα πτυχία ΒΕΕ θα πρέπει να εξισορροπήσουν τις σπουδές που βασίζονται στην έρευνα και τη διδακτική πρακτική (07)
- Αναλογιστείτε την αύξηση του βαθμού πρακτικής εμπειρίας που απαιτείται για να μπορεί κάποιος να εργαστεί ως εκπαιδευτικός (07)
- Τα Κράτη Μέλη να αυξήσουν σημαντικά την κινητικότητα της μάθησης των εκπαιδευτικών ώστε να αποτελεί τη νόρμα, και όχι την εξαίρεση (08) (09)

5. Εισαγωγή προγραμμάτων εισόδου στο επάγγελμα για όλους τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς

- Παροχή επαγγελματικής και προσωπικής υποστήριξης (διαδικασία εισόδου στο επάγγελμα) για όλους τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς (09) (08)

6. Παροχή συμβουλευτικής και καθοδηγητικής υποστήριξης σε όλους τους εκπαιδευτικούς

- Να είναι η συμβουλευτική και καθοδηγητική υποστήριξη διαθέσιμη σε όλη την επαγγελματική τους σταδιοδρομία (07)
- Παροχή επαρκούς υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί στο έργο τους (09)

7. Βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Ανάπτυξης

- Οι εκπαιδευτικοί να πραγματοποιούν τακτικές αναθεωρήσεις των ατομικών αναγκών ανάπτυξης μέσω της αυτό/εξωτερικής αξιολόγησης (07) (09)
- Διασφάλιση της ποιότητας της ΣΕΕ
- Βελτίωση της προσφοράς/ποικιλίας: επίσημη, ανεπίσημη, μη-τυπική· ανταλλαγές, τοποθετήσεις (07)
- Αύξηση της συμμετοχής σε προγράμματα ΣΕΕ (07)
- Τα Κράτη Μέλη να αυξήσουν σημαντικά την κινητικότητα της μάθησης των εκπαιδευτικών ώστε να αποτελεί τη νόρμα, και όχι την εξαίρεση (08) (09)

8. Σχολική Ηγεσία

- Βελτίωση των διαδικασιών πρόσληψης (08)
- Βελτίωση της κατάρτισης και ανάπτυξης
- Δεξιότητες διδασκαλίας, διδακτική εμπειρία (07) (08)
- Διαχείριση, ηγεσία (07) (08)
- Παροχή κατάρτισης υψηλής ποιότητας (09)
- Μείωση του φόρτου των διοικητικών υποχρεώσεων· έμφαση στη διαμόρφωση της διδασκαλίας και της μάθησης (09)

9. Διασφάλιση της ποιότητας των Εκπαιδευτών των Εκπαιδευτικών

- Θα πρέπει να έχουν υψηλό ακαδημαϊκό επίπεδο (09)
- Θα πρέπει να έχουν γερή διδακτική εμπειρία στην πράξη (09)

- Θα πρέπει να έχουν καλές διδακτικές ικανότητες (09)

10. Βελτίωση των Συστημάτων Εκπαίδευσης

- Η Βασική Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών, η Διαδικασία Εισόδου στο Επάγγελμα και η ΣΕΕ θα πρέπει να είναι συντονισμένες και συνεκτικές (07)
- Τα συστήματα να είναι επαρκώς εξοπλισμένα και πιστοποιημένα ως προς την ποιότητα (07)
- Οι κύκλοι σπουδών της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες (07) / να παρέχουν καινοτόμους τρόπους ανταπόκρισης στις νέες απαιτήσεις (07)
- Ενθάρρυνση των συνεργασιών μεταξύ των Ιδρυμάτων Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών/σχολείων (07)
- Ανάπτυξη των σχολείων ως 'κοινότητες μάθησης' (07)
- Πραγματοποίηση τακτικών αναθεωρήσεων των ατομικών αναγκών ανάπτυξης μέσω της αυτό-αξιολόγησης/ εξωτερικής αξιολόγησης, (07) (09) και παροχή κατάλληλων ευκαιριών ανταπόκρισης στις ανάγκες αυτές (09).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ: ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΝΤΥΠΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης στοχεύει να παρουσιάσει τις περιοχές ικανοτήτων που συμφωνήθηκαν από κοινού ότι είναι απαραίτητες σε ΟΛΟΥΣ τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες όλων των μαθητών στη σχολική τάξη.

Το έγγραφο σχετικά με το Προφίλ παρέχει το σκεπτικό ανάπτυξης του Προφίλ και επιπλέον επισημαίνει τα βασικά ζητήματα αναφορικά με την εφαρμογή μία προσέγγισης 'ικανοτήτων' στη βασική εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

Αυτό το πρότυπο έντυπο είναι απαραίτητο να συμπληρωθεί από όλους τους συμμετέχοντες με σκοπό να καταγράψουν τα βασικά σημεία από τις συζητήσεις. Σας παρακαλούμε να σημειώσετε το ρόλο των βασικών ενδιαφερομένων μερών που παρουσίασαν τις εισηγήσεις τους (π.χ. μαθητής/γονέας/εκπαιδευτικός κτλ) επισημαίνοντας κατά πόσο συμφωνούν/διαφωνούν με την κάθε πρόταση.

Οι σημειώσεις που θα καταγραφούν με βάση αυτό το πρότυπο έντυπο θα συλλεχθούν στο τέλος της Επίσκεψης Μελέτης της Χώρας.

1. Υπάρχει συμφωνία σχετικά με το **μοντέλο** που αναπτύχθηκε και, συγκεκριμένα, με τις τέσσερις θεμελιώδεις αξίες που στηρίζουν το Προφίλ: σεβασμός της διαφορετικότητας των μαθητών· υποστήριξη όλων των μαθητών, συνεργασία με τους άλλους και προσωπική επαγγελματική ανάπτυξη;
  2. Υπάρχει συμφωνία σχετικά με τις **γενικές αρχές** που παρουσιάζονται στο κείμενο;
  3. Συμφωνούν οι βασικοί ενδιαφερόμενοι με τις **περιοχές ικανοτήτων** που περιγράφονται στο κείμενο;
  4. Σας παρακαλούμε να σημειώσετε οποιαδήποτε σχόλια ή προτάσεις αναφορικά με τις **επιπτώσεις της εφαρμογής**, πάλι δηλώνοντας το ρόλο των βασικών ενδιαφερομένων.
  5. Υπάρχει κάτι που επιθυμούν οι βασικοί ενδιαφερόμενοι να προσθέσουν ή να διαγράψουν;
- (Σημείωση. Τα σχόλια και οι προτεινόμενες αλλαγές μπορούν να καταγραφούν πάνω σε ένα αντίγραφο του κειμένου του Προφίλ – σας παρακαλούμε να αναφέρετε το ρόλο του βασικού ενδιαφερομένου που εξέφρασε την κάθε πρόταση).

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

Χώρα	Εμπειρογνώμονας
Αυστρία	K. Ivo Brunner K. Ewald Feyerer
Βέλγιο (Γαλλόφωνη κοινότητα)	K. Jean-Claude De Vreese
Βέλγιο (Φλαμανδική κοινότητα)	Κα Annet de Vroey
Γαλλία	Κα Nathalie Lewi-Dumont Κα Catherine Dorison
Γερμανία	K. Thomas Franzkowiak Κα Kerstin Merz-Atalik
Δανία	Κα Bodil Gaarsmand K. Nils-Georg Lundberg
Ελβετία	K. Pierre-André Doudin K. Reto Luder
Εσθονία	Κα Vilja Saluveer Κα Karmen Trasberg
Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία)	K. Brahm Norwich K. John Cornwall
Ηνωμένο Βασίλειο (Βόρεια Ιρλανδία)	K. John Anderson K. Martin Hagan
Ηνωμένο Βασίλειο (Ουαλία)	Κα Sue Davies
Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία)	Κα Lani Florian
Ιρλανδία	K. Alan Sayles Κα Áine Lawlor
Ισλανδία	Κα Hafdís Guðjónsdóttir Κα Jóhanna Karlsdóttir
Ισπανία	Κα Pilar Pérez Esteve K. Gerardo Echeita Sarrionandia
Κύπρος	Κα Elli Hadjigeorgiou Κα Simoni Symeonidou
Λετονία	Κα Guntra Kaufmane Κα Sarmīte Tūbele
Λιθουανία	K. Giedrius Vaidelis Κα Lina Milteniene
Λουξεμβούργο	K. Alain Adams
Μάλτα	Κα Felicienne Mallia Borg K. Paul Bartolo
Νορβηγία	Κα Toril Fiva Κα Unni Vere Midthassel
Ολλανδία	K. Frank Jansma

	K. Dominique Hoozemans
Ουγγαρία	Κα Csilla Stéger Κ. Iván Falus
Πολωνία	Κα Agnieszka Wołowicz Κα Beata Rola
Πορτογαλία	Κα Maria Manuela Micaelo Κα Maria Manuela Sanches Ferreira
Σλοβενία	Κα Damjana Kogovšek
Σουηδία	Κ. Bengt Persson
Τσέχικη Δημοκρατία	Κα Kateřina Vitásková Κα Miroslava Salavcová
Φιλανδία	Κα Suvi Lakkala Κα Helena Thuneberg

Ο Φορέας επιθυμεί επίσης να αναγνωρίσει τη συμβολή των παρακάτω εμπειρογνομόνων των χωρών: τον Κ. Pierre Francois Gachet (Γαλλία)· τον Κ. Huw Roberts και τον Κ. Cliff Warwick (Ηνωμένο Βασίλειο, Ουαλία)· την Κα Joëlle Renoir και τον Κ. Marco Suman (Λουξεμβούργο)· την Κα Marit Strømstad (Νορβηγία)· τον Κ. Jos Louwe και τον Κ. Rutger Stafleu (Ολλανδία)· την Κα Kerstin Hultgren (Σουηδία)· την Κα Iva Strnadová και την Κα Radka Topinková (Τσέχικη Δημοκρατία) και· την Κα Marita Mäkinen (Φιλανδία). Επίσης επιθυμεί να αναγνωρίσει τις συνεισφορές των ομιλητών του συνεδρίου διάχυσης των αποτελεσμάτων του έργου που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 2 Μαρτίου του 2012: τον Κ. Tony Booth (Ηνωμένο Βασίλειο, Αγγλία)· την Κα Therese Tchombe (UNESCO Πρόεδρο των Ειδικών Εκπαιδευτικών Αναγκών/ Ένταξης, Cameroon)· την Κα Paula Hunt (UNICEF Περιφερειακό Γραφείο CEE/CIS)· την Κα Micheline Sciberras (Υπουργείο Παιδείας, Μάλτα)· τον Κ. Gisle Larsen (Νορβηγία)· την Κα Anete Gutmane (Λετονία).

Ο Φορέας θα ήθελε να ευχαριστήσει ιδιαίτερα την Κα Kari Nes, Εξωτερικού Συμβούλου του Έργου και τα μέλη της Ομάδας Συμβούλων του προγράμματος για την υποστήριξη τους: την Κα Bernadette Céleste (Γαλλία)· τον Κ. Don Mahon (Ιρλανδία)· την Κα Mudite Reigase (Λετονία)· την Κα Irene Moser (Αυστρία – μέλος της ομάδας έως τον Σεπτέμβριο του 2010)· τον Κ. Renato Opertti (UNESCO IBE)· τον Κ. Paul Holdsworth (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ-ΕΚΠ).

Το Προφίλ των Ενταξιακών Εκπαιδευτικών αναπτύχθηκε ως ένα από τα βασικά αποτελέσματα του προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών σε Ζητήματα Ένταξης (ΕΕΣΖΕ) το οποίο υλοποιήθηκε από τον Ευρωπαϊκό Φορέα για την Ανάπτυξη στην Ειδική Αγωγή. Η ΕΕΣΖΕ ως στόχος για τη Βασική Εκπαίδευση όλων των Εκπαιδευτικών αποτέλεσε κεντρική πρόταση της συνθετικής έκθεσης του προγράμματος· το Προφίλ βασίζεται σε αυτή την πρόταση και σε άλλα ευρήματα που παρουσιάζονται στην έκθεση και τα συνδέει με ένα πλαίσιο αξιών και περιοχών ικανότητας που είναι απαραίτητες για όλους τους εκπαιδευτικούς ούτως ώστε να εργαστούν αποτελεσματικά στις ενταξιακές τάξεις.

Το Προφίλ εμπεριέχει πληροφορίες σχετικά με το *ποιές* είναι οι θεμελιώδεις αξίες και περιοχές ικανότητας που είναι απαραίτητο να αναπτυχθούν στο πλαίσιο όλων των προγραμμάτων ΒΕΕ. Ωστόσο, δεν επιχειρεί να περιγράψει το *πώς* αυτές οι περιοχές ικανότητας θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο διαφορετικών προγραμμάτων βασικής εκπαίδευσης εκπαιδευτικών. Αν και ορισμένα βασικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή του Προφίλ εξετάζονται σε επόμενη ενότητα του έγγραφου, το Προφίλ έχει συνταχθεί ως ένα εργαλείο προς αναθεώρηση και ανάπτυξη ούτως ώστε να προσαρμοστεί στο πλαίσιο του συστήματος ΒΕΕ της κάθε χώρας.

Το Προφίλ απευθύνεται κυρίως στους εκπαιδευτές εκπαιδευτικών και τους υπεύθυνους φορείς λήψης αποφάσεων – τους αρμόδιους και υπεύθυνους χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής για τη Βασική Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών (ΒΕΕ) – οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάσουν την πολιτική σχετικά με την εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε ζητήματα ένταξης και στη συνέχεια να εισάγουν και να εφαρμόσουν αλλαγές στην πράξη. Οι συγκεκριμένοι βασικοί ενδιαφερόμενοι αποτελούν τους κύριους αποδέκτες του Προφίλ, καθώς το επιχείρημα που προβάλλεται μέσα από το πρόγραμμα ΕΕΣΖΕ είναι ότι η εκπαίδευση εκπαιδευτικών μπορεί να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για τις ευρύτερες συστημικές αλλαγές που είναι απαραίτητες για την προώθηση της ενταξιακής εκπαίδευσης.